

Dobry

SPRAWOZDANIE
Z DZIAŁALNOŚCI
PAŃSTWOWEGO
BANKU ROLNEGO
ZA 1930 ROK

Wyd. do 29.18.11.4.
15. XII. 61v.
OR

WARSZAWA
1 9 3 1

~~BIELSKA
INSTYTUT
SPÓŁNOŚĆ
W
SP 86~~

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO

ZA 1930 ROK

WARSZAWA

1 9 3 1

244035

BIBLIOTEKA UNIWERSYTECKA
im. Jerzego Giedroycia w Białymstoku

FUW0162363

13404/III

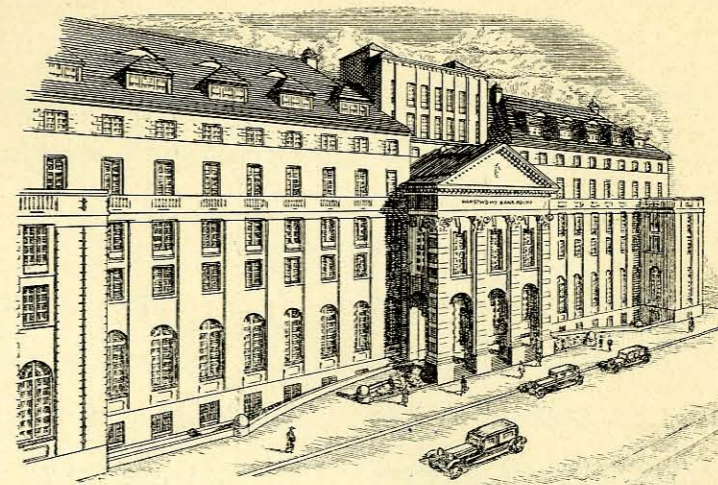

b-187/04p

PAŃSTWOWY BANK ROLNY

INSTYTUCJA CENTRALNA

WARSZAWA, ULICA NOWOGRODZKA 50

ODDZIAŁY:

WARSZAWA (Oddział Główny)	LUBLIN
GRUDZIĄDZ	LWÓW
GDYNIA (Agentura)	ŁUCK
KATOWICE	PIŃSK
KIELCE	POZNAŃ
KRAKÓW	WILNO

WŁADZE BANKU

PREZES BANKU

SEWERYN LUDKIEWICZ

RADA NADZORCZA

Prezes Rady Nadzorczej: SEWERYN LUDKIEWICZ

Wiceprezes Rady Nadzorczej: ANTONI ANUSZ

CZŁONKOWIE:

Dr. LEON BARAŃSKI JULJUSZ PONIATOWSKI

EDWARD CIBOROWSKI JÓZEF RADWAN

Inż. STEFAN KRÓLIKOWSKI JAN RUDOWSKI

WIKTOR LEŚNIEWSKI STEFAN STARZYŃSKI

ZASTĘPCY:

SEWERYN DOLAŃSKI

CZESŁAW MAKOWSKI

Dr. JULJUSZ TRZCIŃSKI

Komisarz Ministra Skarbu: STANISŁAW NOWAK

Komisarz Ministra Reform Rolnych: Inż. KAROL KASIŃSKI

DYREKCJA

Naczelnny Dyrektor: WACŁAW STANISZEWSKI

Dyrektorzy: JÓZEF BOROWSKI

TEOFIL NARBUTT

SPIS RZECZY.

	Str.
Wstęp	9
Działalność Banku na własny rachunek	15—49
1. Kredyt długoterminowy	15
2. Działalność parcelacyjna	35
3. Kredyt krótkoterminowy i średnioterminowy	43
Działalność Banku w zakresie poruczonego	51—57
1. Administrowanie funduszami rządowymi	51
2. Likwidacja wierzytelności b. rosyjskich, pruskich i galicyjskich instytucyj kredytowych i osadniczych	52
3. Inne czynności poruczone	53
Sprawozdanie administracyjne	59—60
Sprawozdanie rachunkowe	61—76
Bilans Państwowego Banku Rolnego na dz. 1.I. 1931 r.	62
Rachunek strat i zysków za 1930 r.	64
Objaśnienia do bilansu za 1930 r.	67
Obroty w 1930 roku	77

Rok sprawozdawczy rozpoczął się dla rolnictwa pod znakiem dalszej depresji cen wytworów roślinnych. Ceny zboża, zniżkując z miesiąca na miesiąc, spadły w końcu roku na giełdach międzynarodowych do poziomu nienotowanego nawet w momencie najwyższego napięcia kryzysu w latach 1893—1896. Deprecjacja pszenicy, głównego artykułu międzynarodowego handlu zbożowego, dochodziła w grudniu 1930 r. do 57% ceny styczniowej. W stopniu niewiele mniejszym ucierpiała cena żyta, która spadła o ca. 50%, jak również ceny jęczmienia i owsa, których zniżka sięgała 56%.

W ślad za wspomnianą deprecjacją artykułów roślinnych nastąpił spadek cen artykułów zwierzęcych, już całkowicie wyraźny w połowie roku. Spadły przede wszystkim ceny mięsa wieprzowego o ca. 40%, następnie mięsa wołowego o 14—24% oraz masła o ca. 20%.

Dotkliwego spadku wartości artykułów gospodarstwa wiejskiego nie zdołała skompensować jednoczesna, dość wydatna w niektórych wypadkach, zniżka cen wytworów przemysłowych. Świadczy o tym silne rozwarcie się nożyce cen, zwłaszcza w krajach o rozwiniętym eksporcie agrarnym.

Gwałtowne załamanie się równowagi na rynkach światowych nie mogło pozostać bez wpływu na kształtowanie się sytuacji rolnictwa polskiego.

Urodzaj 1930 roku w Polsce można niewątpliwie uznać za pomyślny. Według szacunku G. U. S. zbiory czterech zbóż przedstawiały się jak następuje (w milionach kwintali):

	Pszenica	Żyto	Jęczmień	Owies
Przeciętna 1924 — 1928	14,9	55,4	12,5	20,4
Rok 1929	17,9	70,1	16,6	29,5
„ 1930	22,4	69,6	14,6	23,5

Pomyślny w ogólnym wyniku urodzaj zbóż nie zdołał wyrównać dotkliwych strat, wynikłych z katastrofalnego spadku cen, gdyż zbiegłszy się z równie bogatym zbiorem światowym, pogłębił tylko silną depresję, panującą na rynku.

Obok spadku cen ziemiopłodów zaznaczyło się w Polsce, szczególnie w II-giej połowie roku gospodarczego, podobnie jak na rynkach zagranicznych, dotkliwe pogorszenie konjunktury dla artykułów zwierzęcych. Wprawdzie deprecjacja produktów hodowlanych była w pewnej mierze usprawiedliwiona zniżką cen ziemiopłodów. Mimo to ze względu na specjalny charakter hodowli w Polsce, prowadzonej przeważnie przez drobne i średnie gospodarstwa rolne, w których ceny paszy odgrywają

stosunkowo małą rolę w kalkulacji kosztów, a decydującym czynnikiem jest wysokość kwoty pieniężnej, uzyskanej ze sprzedaży materiału hodowlanego, niżka cen odbiła się dotkliwie na dochodowości gospodarstw.

Spadek rentowności gospodarstwa rolnego pociągnął za sobą poważne osłabienie zdolności nabywczej ludności wiejskiej. Stosunek cen hurtowych artykułów rolnych do przemysłowych wyrażał się w końcu okresu sprawozdawczego cyfrą 72,7%, wobec 79,3% w grudniu 1929 roku oraz 90,2% w grudniu 1928 roku. Siła nabywcza rolnictwa spadła niewątpliwie w stosunku większym, niż mogłoby to wynikać z przytoczonych liczb. Należy bowiem wziąć pod uwagę, że ludność wiejska zaopatruje się we wszelkie produkty po cenach detalicznych, w drobnej tylko mierze objętych ruchem niżkowym, otrzymuje natomiast za własne wytwory ceny hurtowe, odbiegające często bardzo znacznie in minus od cen giełdowych.

Na przebieg kryzysu wpłynęła poważnie okoliczność, że Polska odczuwa i nadal w silnym stopniu brak kapitałów. Uniemożliwiło to dostarczenie rolnictwu dostatecznej ilości kredytu, który pozwoliłby warsztatom rolnym na łatwiejsze przetrwanie ciężkiego przesilenia. Poza tem na wzmożenie kryzysu wpłynął brak sprężystości i na większą skalę zorganizowanego i finansowo mocno postawionego handlu, który mógłby zapewnić rolnikom racjonalny zbyt produkcji, zarówno na rynkach krajowych jak i zagranicznych.

Ciężka sytuacja, w jakiej znalazło się rolnictwo polskie, złagodzona została w znacznym stopniu przez politykę interwencyjną Rządu, która w związku z planem doraźnej pomocy dla rolnictwa przyniosła szereg ulg podatkowych i taryfowych. Państwowa akcja rezerwy zbożowej odegrała poważną rolę w handlu zbożem i dała wyniki bezsprzecznie dodatnie. Korzystne kształtowanie się bilansu handlowego wytworów rolnych było w znacznej mierze wynikiem szeregu zarządzeń w dziedzinie polityki celnej i handlowej. Należy tu wspomnieć o wprowadzeniu premij wywozowych na szereg artykułów rolnych i o racjonalizacji ich eksportu. Wreszcie akcja kredytowa, prowadzona w granicach rozporządzalnych środków, zmierzała w kierunku jak najdalej idącego zaspokojenia potrzeb finansowych rolnictwa.

Nie ulega wątpliwości, że rolnictwo polskie zdolne jest łatwiej, niż rolnictwo wielu innych krajów, wyjść z niepomyślnej sytuacji ze względu na stosunkowo niewielkie zadłużenie, które według prowizorycznych obliczeń *) dokonanych w Banku przedstawiało się jesienią 1930 r. w sposób następujący:

Zadłużenie krótkoterminowe.

1) Spółdzielczość kredytowa (z kapitałów własnych i wkładów)	240,1	milj. zł.
2) Komunalne Kasy Oszczędności „ „ „	25,0	„
3) Gminne Kasy Poż.-Oszcz. „ „ „	6,0	„
4) Banki prywatne	64,5	„
5) Bank Gospodarstwa Krajowego	80,8	„
6) Bank Polski (z kredytami na przemysł rolny)	284,0	„
7) Państwowy Bank Rolny	250,2	„ 950,6 milj. zł.

*) Obliczenia te zostały dokonane jesienią 1930 roku na użytek Ministerstwa Rolnictwa w związku z międzynarodowymi konferencjami rolniczymi.

Zadłużenie długoterminowe.

Kredyt hipoteczny w listach zastawnych i obligacjach:

Towarzystwa Kredytowe Ziemskie	459,5	milj. zł.
Banki hipoteczne prywatne	95,8	„
Bank Gospodarstwa Krajowego	55,6	„
Państwowy Bank Rolny	304,6	„ 915,5 milj. zł.

Kredyt gotówkowy długoterminowy:

Bank Gospodarstwa Krajowego	42,4	milj. zł.
Państwowy Bank Rolny (fundusze administrowane, w tem ca. 100 milj. zł. od 4 do 10 lat, reszta od 10—41 lat)	341,8	„ 384,2 milj. zł.
Razem kredyt długoterminowy	1.299,7	milj. zł.
„ „ krótkoterminowy	950,6	„
Ogółem	2.250,3	milj. zł.

Zestawienie powyższe nie uwzględnia zadłużenia prywatnego, którego wysokość nie może być bardzo znaczna z uwagi na ograniczone zasoby kapitałów w kraju. Zadłużenie to jednak jest uciążliwe, głównie na skutek nadmiernej stopy oprocentowania. Nie uwzględniono również zadłużenia w instytucjach kredytu długoterminowego b. państw zaborczych.

Obserwacja skutków, jakie wywołał kryzys w sytuacji finansowej poszczególnych grup rolników, doprowadza do wniosku, że najbardziej odpornymi okazały się drobne i średnie gospodarstwa rolne. Wynika to niewątpliwie z okoliczności, że drobni i średni rolnicy posiadają z natury rzeczy większą zdolność do ograniczenia budżetów swych gospodarstw i doprowadzenia ich, przynajmniej częściowo, do stanu samowystarczalności. Dzięki ekstensywnej naogół gospodarce i wynikającej stąd dużej elastyczności potrzeb, wykazują one mniejszą zależność od wpływów rynkowych i łatwiej dostosowują się do zmienionych koniunktur. Konkretnym sprawdzianem tego stanu rzeczy jest zadowalająca zdolność wywiązywania się z zobowiązań dłużnych w stosunku do Państwowego Banku Rolnego i innych instytucyj kredytowych.

W dziedzinie agrarnej spadek rentowności warsztatów rolnych i obniżenie zdolności nabywczej chłopów polskiego zmniejszyły znacznie pokup na ziemię, co w konsekwencji przyniosło zahamowanie akcji parcelacyjnej.

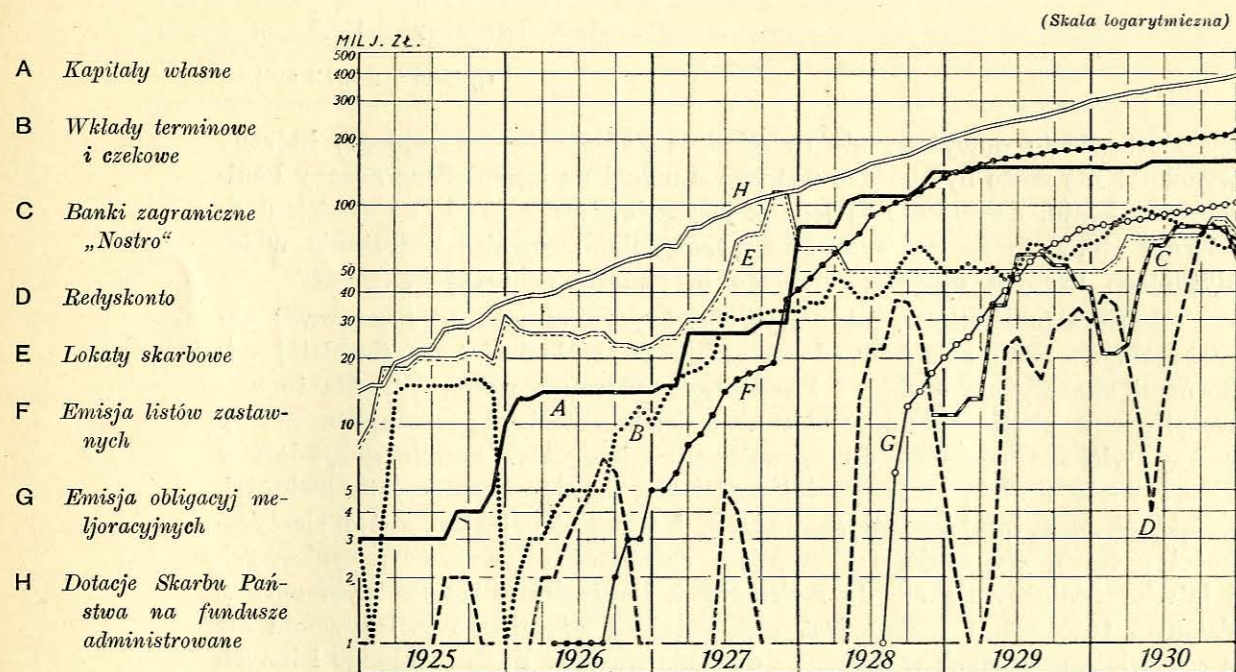
Poniższe zestawienie ilustruje rozwój parcelacji w roku sprawozdawczym na tle lat ubiegłych (dane prowizoryczne — w tysiącach ha):

R o k	Rozparcelowano łącznie	z c z e g o:		
		parcel. rządowa	parcelacja P. B. R.	parcel. prywatna
1919	14,2	8,2	—	6,0
1920	74,3	23,1	—	51,2
1921	224,1	94,3	—	129,8
1922	221,6	97,8	—	123,8
1923	163,5	78,0	—	85,5
1924	132,7	66,9	—	65,8
1925	121,2	51,1	4,5	65,6
1926	217,4	76,6	5,8	135,0
1927	245,4	68,2	7,6	169,6
1928	222,5	50,3	8,6	163,6
1929	163,2	41,1	6,3	115,8
1930	122,3	20,0	11,0	91,3

Na tle opisanej sytuacji gospodarczej rola Banku była niezwykle trudna. Obok bowiem szeregu zadań, które Bank musiał spełnić ze względu na konieczność kontynuowania polityki, zapoczątkowanej i ustalonej w latach ubiegłych, pogłębiający się kryzys i towarzyszące mu procesy zmian w potrzebach finansowych rolników siłą rzeczy wywołały odchylenia w dotychczasowej polityce kredytowej Banku. Powstała konieczność stosowania prolongat terminów płatności udzielonych kredytów względnie konwertowania najbardziej uciążliwych zobowiązań na dłużerterminowe.

Następujący wykres ilustruje rozwój operacji biernych Banku, będących podstawą jego akcji kredytowej.

Operacje bierne

Rok sprawozdawczy przyniósł dalszy wzrost lokat i dotacyj skarbowych oraz kredytów, udzielonych Bankowi przez zagraniczne instytucje finansowe. Stosunki nawiązane od paru lat z największymi rynkami kredytowymi rozwijają się pomyślnie; w roku sprawozdawczym Bank korzystał z £ 1,5 milj. kredytu w jednym z największych banków londyńskich. Stan wkładów terminowych i czekowych osiągnął w I-szem półroczu nienotowaną dotychczas wysokość. Zmniejszenie tego źródła kredytów w ciągu II-go półroczia wywołało potrzebę wykorzystania zwiększonej sumy redyskonta.

Emisja listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych ujawniła w r. 1930 zmniejszone tempo wzrostu, nieliczne bowiem istniejące w kraju źródła lokacyjne ucierpiały silnie pod wpływem kryzysu i spadku natężenia kapitalizacji, powodując tem samem dotkliwie skurczenie możliwości zbytu walorów o stałym oprocentowaniu. Mimo wynikających stąd trudności Bank zdołał, dzięki swym zabiegom i poparciu czynników rządowych, uzyskać dość poważne lokaty, tak że emisja w roku 1930 osiągnęła kwotę nominalną 66.565 tys. zł. W porównaniu z latami ubiegłymi kwota ta świadczy jednak o znacznym osłabieniu dopływu kapitałów.

Jeśli chodzi o operacje czynne Banku, w zakresie kredytu długoterminowego do dnia 1.I.1930 r. wypłacono pożyczek:

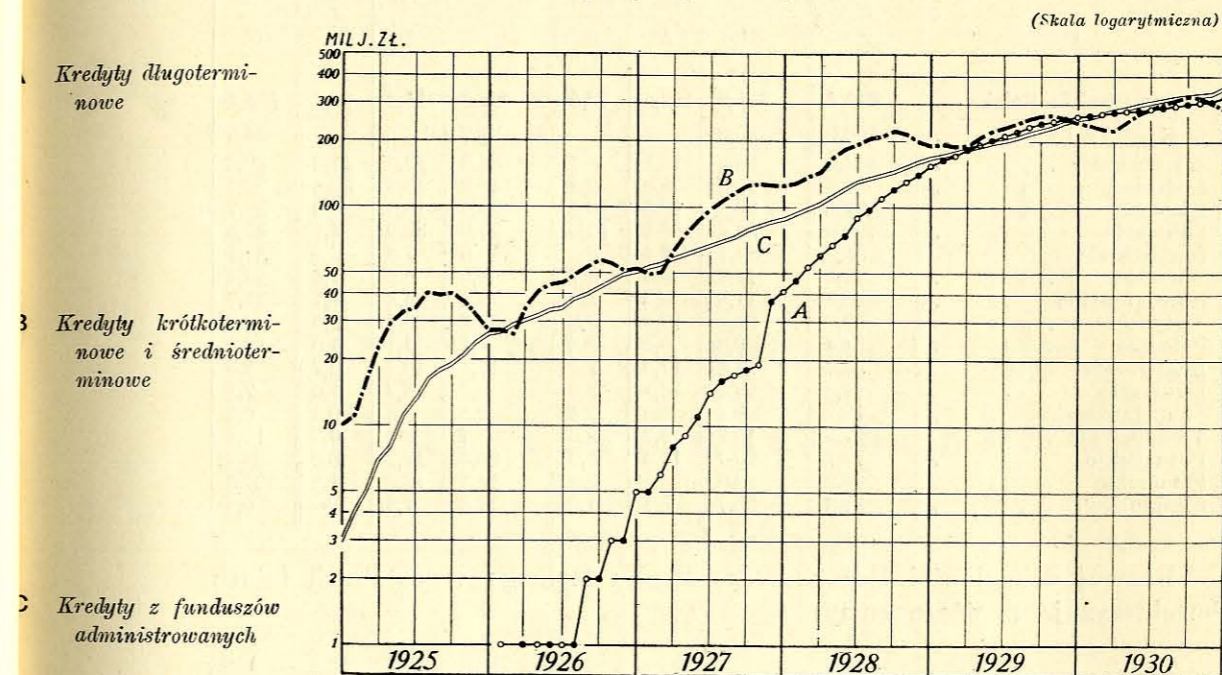
w listach zastawnych na sumę nominalną	zł. w zł.	187.024.324,—	
w obligacjach meljoracyjnych	zł. w zł.	79.040.000,—	266.064.324,—

W ciągu roku 1930 wypłacono pożyczek:

w listach zastawnych na sumę nominalną	zł. w zł.	42.426.598,—	
w obligacjach meljoracyjnych	zł. w zł.	24.138.000,—	66.564.598,—

Ogółem wypłacono do dn. 1.I.1931 r. kredytów długoterminowych na sumę zł. w zł. . . . . 332.628.922,—

Operacje czynne

W roku 1930 została dokonana zmiana ustawy i statutu Banku w celu przystosowania emisji listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych do wymagań rynków zagranicznych. Jednocześnie rozszerzono zakres akcji meljoracyjnej na obszar cieszyńskiej części województwa śląskiego.

W zakresie kredytu krótkoterminowego i średnioterminowego osiągnięte zostały znaczne rezultaty.

Stan kredytów krótko- i średnioterminowych, udzielonych ze środków obrotowych Banku, wyniósł:

w dniu 1.I.1930 r.	244.798.007 zł.
„ „ 1.I.1931 r.	282.204.890 „

czyli że zadłużenie rolnictwa w Banku wzrosło o 37.406.883 zł. W momencie największego napięcia w dniu 1.X.1930 r. stan kredytów krótko- i średnioterminowych wyniósł zł. 329.209.556 (w roku 1929 w dn. 1.XI. zł. 264.976.236).

Stan pożyczek z funduszy administrowanych przez Bank wyniósł:

w dniu 1.I.1930 r.	255.095.184 zł.
„ „ 1.I.1931 r.	354.503.568 „

co oznacza wzrost o 99.408.384 zł. w ciągu roku sprawozdawczego.

Jak wynika z przeglądu głównych gałęzi działalności kredytowej Banku, suma globalna wszystkich kredytów, udzielonych przez Bank, wzrosła w roku sprawozdawczym o ca. 27%, a globalne zadłużenie, wraz z kredytami z funduszy administrowanych, wynosiło w dniu 1.I.1931 roku 959,2 milj. zł.

Przy tak poważnym ogólnym zadłużeniu rolnictwa w Banku, sięgającym już miljarda złotych, staje się interesującym jego rozmieszczenie terytorjalne. Poniższa tablica podaje dane, zestawione na dz. 1.X.1930 r. t. j. w okresie największego nasilenia kredytów krótkoterminowych.

(w milionach złotych)

Województwa	OGÓLEM rubr. 3+6+9	Kredyt Krótkoterminowy			Kredyt Długoterminowy			Pożyczki z fundusz. rządowych. administ. przez PBR.
		RAZEM	w t e m:		RAZEM rubr. 7+10	w t e m:		
	Suma	Suma	Spółdzielnie	Instyt. Komunalne	Suma	w listach zastaw.	w oblig. meljor.	Suma
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Rzeczpospolita Polska . . .	972,4	329,2	157,5	78,5	307,8	211,3	96,5	335,4
w stosunku procent.	100,0	33,8			31,7			34,5
Warszawskie	154,0	38,9	18,1	6,7	84,3	43,3	41,0	30,8
Łódzkie	81,2	12,3	5,8	3,2	46,3	13,9	32,4	22,6
Kieleckie	81,2	25,5	10,5	10,2	23,0	18,0	5,0	32,7
Lubelskie	100,0	31,4	9,5	16,0	37,0	32,9	4,1	31,6
Białostockie	55,5	14,1	7,4	4,3	10,0	7,5	2,5	31,4
Wileńskie	45,3	14,9	8,9	4,7	8,0	6,6	1,4	22,4
Nowogródzkie	38,4	11,3	6,3	3,8	5,4	4,3	1,1	21,7
Wolyńskie	83,0	25,9	10,5	6,3	20,8	20,3	0,5	36,3
Poleskie	34,4	9,8	5,2	2,8	5,1	4,1	1,0	19,5
Krakowskie	35,4	21,8	17,0	2,5	11,1	10,4	0,7	2,5
Lwowskie	37,8	22,4	16,1	2,0	8,3	6,7	1,6	7,1
Stanisławowskie	18,2	9,4	5,5	2,5	2,6	2,5	0,1	6,2
Tarnopolskie	27,9	10,5	5,3	2,3	3,7	3,4	0,3	13,7
Poznańskie	78,1	28,7	11,4	5,0	20,8	17,2	3,6	28,6
Pomorskie	68,2	26,6	10,6	5,0	14,1	12,9	1,2	27,5
Śląskie	33,8	25,7	9,4	1,0	7,3	7,3	—	0,8

Rozwój działalności Państwowego Banku Rolnego w ostatnich latach charakteryzują poniższe sumy:

L a t a	Kapitały własne	Suma udzielonych kredytów	Suma bilansowa	O b r o t y
31.XII.1925	11.953.808	54.819.383	88.673.270	—
31.XII.1926	15.031.507	111.691.373	157.575.004	1.087.556.652
31.XII.1927	79.141.233	259.801.286	424.938.643	3.883.936.782
31.XII.1928	140.198.486	512.276.076	738.522.124	6.931.046.806
31.XII.1929	148.456.887	758.913.510	1.119.845.074	8.836.226.279
31.XII.1930	159.029.883	959.158.662	1.428.386.426	8.992.278.139

Na zakończenie należy zaznaczyć, że gdy w latach poprzednich tempo rozwoju Banku na tle innych banków było najsilniejsze, to w roku sprawozdawczym osłabienie tego tempa jest stosunkowo najłagodniejsze. Rok 1930 należy uważać jako okres, w którym operacje Banku posiadały wykształcone już formy oraz silne podstawy, ustalone doświadczeniem lat ubiegłych, i wykazały całkowitą odporność w trudnych stosunkach gospodarczych roku sprawozdawczego.

Szczegółowe sprawozdanie z działalności Banku.

Działalność Banku na własny rachunek.

I. KREDYT DŁUGOTERMINOWY.

Wobec ograniczonych możliwości lokacyjnych działalność Banku w dziedzinie kredytu długoterminowego musiała w roku 1930 ulec ponownemu zmniejszeniu. Ogólna suma kredytu w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych, wypłaconego w r. 1930, wynosi 66,6 milj. zł. wobec 109,5 milj. zł. w roku 1929.

W związku ze staraniami o lokaty zagraniczne została w okresie sprawozdawczym dokonana zmiana ustawy i statutu Banku, w celu przystosowania emisji i zabezpieczenia listów zastawnych oraz obligacyj meljoracyjnych do wymagań rynków międzynarodowych. Na podstawie tedy rozporządzenia Prezydenta R. P. z dn. 30.X.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 76 poz. 594) o zmianie i uzupełnieniu ustawy z dn. 10.VI.1921 r. w przedmiocie utworzenia Państwowego Banku Rolnego, wprowadzono seryjny system emitowania listów zastawnych i obligacyj meljoracyjnych, tworząc dla każdej serji listów i obligacyj osobny fundusz rezerwowy oraz wyodrębniając, jako jej wyłączne zabezpieczenie, ogół objętych daną serją hipotek względnie zobowiązań spółek wodnych i związków samorządowych. Jednocześnie został przyznany posiadaczom walorów emitowanych przez Bank przywilej pierwszeństwa zaspokojenia na ratach, wpłaconych na pokrycie długoterminowych pożyczek, oraz na specjalnym funduszu rezerwowym listów zastawnych i obligacyj meljoracyjnych i specjalnych funduszach rezerwowych poszczególnych seryj listów względnie obligacyj. Wreszcie nadane zostało Bankowi prawo emitowania dla lokaty zagranicą listów i obligacyj opiewających na walutę zagraniczną, wymienną na złoto — w zamian listów zastawnych i obligacyj meljoracyjnych, opiewających na złote w złocie.

Znaczne wzmocnienie zabezpieczenia walorów Banku przyniosło również rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 8 maja 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 335), wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Rolnictwa, o zmianie statutu Państwowego Banku Rolnego, na mocy którego została obniżona maksymalna kwota pożyczki w listach zastawnych względnie w obligacjach meljoracyjnych z $\frac{2}{3}$ do $\frac{1}{2}$ sumy szacunkowej nieruchomości ziemskich, służących do zabezpieczenia udzielonej pożyczki. To samo rozporządzenie nadało gwarancji Skarbu Państwa za terminową zapłatę kapitału i odsetek listów zastawnych i obligacyj meljoracyjnych charakter poręki bezwarunkowej.

1. Kredyt w listach zastawnych.

W roku gospodarczym Bank ograniczył swą akcję kredytową przede wszystkim do realizowania pożyczek, przyznanych w latach poprzednich, mając na uwadze, że interes gospodarzy kraju jak również komplikujące się interesy majątkowe jednostek wymagają szybkiego zakończenia rozpoczętych transakcyj.

Z nowych zgłoszeń podlegały załatwieniu tylko te, które specjalnie związane są ze sprawą naprawy ustroju rolnego w Polsce. A zatem Bank przez cały okres sprawozdawczy udzielał w miarę możliwości pożyczek tym nabywcom gruntu z parcelacji, którzy na mocy ustawy o wykonaniu reformy rolnej mają prawo do korzystania z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, odmowa bowiem udzielania pożyczek długoterminowych w listach zastawnych uniemożliwiłaby im skorzystanie z ulgowego niskoprocentowanego kredytu z funduszy administrowanych, uzależnionego od uprzedniego uzyskania pożyczki w listach zastawnych. Tak samo przyznawane były i załatwiane bez ograniczeń podania o pożyczki na kupno gruntu, celem uzupełnienia karłowatych gospodarstw przy scalaniu gruntów.

Na tych zasadach Bank udzielił w 1930 r. 11.059 pożyczek na ogólną sumę 42.426.598 zł.; stanowi to — w porównaniu z 11.171 pożyczek na sumę 50.814.304 zł., udzielonych w r. 1929, i 18.452 pożyczek na sumę 94.664.280 zł. w 1928 r. — dalsze zmniejszenie działalności Banku w zakresie kredytu w listach zastawnych.

Ze względu na ograniczone możliwości emisyjne i konieczność zaspokojenia — w ramach wyżej wspomnianego planu — najjaskrawiej występujących potrzeb gospodarstwa rolnego, Bank zaniechał niemal zupełnie kameralnego szacowania ziemi, dążąc przez delegowanie taksatorów na grunt do uzyskania możliwie ścisłych i dokładnych danych o majątkowym stanie i potrzebach finansowych gospodarstw ubiegających się o pożyczkę.

Pomimo wstrzymania napływu nowych podań o pożyczki i załatwienia w roku sprawozdawczym poważnej ilości zgłoszeń uprzednio przyjętych, Bank w końcu roku sprawozdawczego posiadał jeszcze niezadowolonych podań na sumę około 46 milj. zł. (w końcu r. 1929 — 112 milj. zł.).

Rozwój kredytu
w latach
1925—1930.

Rozwój działalności Banku w zakresie kredytu długoterminowego w listach zastawnych za cały okres od momentu jej rozpoczęcia ilustruje następujące zestawienie:

Suma nominalna wypłaconych pożyczek wynosiła:

W roku 1925	zł.	185.502,—
„ 1926	„	7.584.770,—
„ 1927	„	33.775.468,—
„ 1928	„	94.664.280,—
„ 1929	„	50.814.304,—
„ 1930	„	42.426.598,—

Razem w latach 1925—30 . . . . zł. 229.450.922,—

W tym okresie zamortyzowano:

W roku 1926	zł.	6.966,—
„ 1927	„	102.340,—
„ 1928	„	1.839.854,—
„ 1929	„	3.436.866,—
„ 1930	„	4.510.192,—

W dn.1.I.1931 r. stan udzielonych pożyczek wynosił zł. 219.554.704,—

Z ogólnej sumy 229.450.922,— zł., wypłaconej do dnia 1.I.1931 r., przypada:

na pożyczki z 10-letnim okresem amortyzacji	zł.	15.447.236,—
„ „ z 15-letnim „ „	„	2.366.400,—
„ „ z 20-letnim „ „	„	40.897.306,—
„ „ z 30-letnim „ „	„	170.739.980,—
		<u>zł. 229.450.922,—</u>

Rezultaty
cyfrowe
za rok 1930.

Rozwój kredytu długoterminowego w roku 1930 obrazują następujące cyfry:

Wyszczególnienie	Ilość pożyczek wypłaconych	Obszar zabezpieczenia w ha	Suma w zł.
Pożyczki wypłacone:			
Do dn. 1.I. 1930 r.	39.212	561.136	187.024.324
W ciągu roku 1930	11.059	78.482	42.426.598
Do dn. 1.I. 1931 r.	50.271	639.618	229.450.922

Z ogólnej sumy 42.426.598,— zł., wypłaconych w ciągu 1930 r., przypada:

w styczniu	445	poż. na sumę	zł.	2.235.380,—
w lutym	931	„ „ „	„	2.767.176,—
w marcu	639	„ „ „	„	2.186.016,—
w kwietniu	441	„ „ „	„	1.950.362,—
w maju	720	„ „ „	„	2.537.800,—
w czerwcu	680	„ „ „	„	2.724.740,—
w lipcu	845	„ „ „	„	3.043.838,—
w sierpniu	683	„ „ „	„	3.554.780,—
we wrześniu	814	„ „ „	„	3.275.506,—
w październiku	593	„ „ „	„	3.029.926,—
w listopadzie	1.183	„ „ „	„	3.543.302,—
w grudniu	3.085	„ „ „	„	11.577.772,—
				<u>42.426.598.—</u>

Kredyty przyznane wynosiły w roku 1930 — 37,7 milj. zł. (patrz tablica na str. 22—23). Stosunek pożyczek wypłaconych do pożyczek przyznanych, według stanu w dniu 1.I.1931 r., wynosił 91% wobec 88,5% w dniu 1.I.1930 r. i 68,4% na 1.I.1929 r.; wzrost tego stosunku w roku sprawozdawczym jest wynikiem wspomnianej wyżej polityki kredytowej Banku zahamowania nowych zgłoszeń, a załatwiania przede wszystkim dawniej przyznanych pożyczek.

Rozdział kredy-
tów.

W ogólnej sumie 42,4 milj. zł. kredytu, udzielonego w roku 1930, uczestniczyły pożyczki na kupno gruntu kwotą 26,1 milj. zł., a pożyczki na inwestycje rolne — kwotą 16,3 milj. zł.

WYSZCZEGÓLNIENIE	NA KUPNO GRUNTU			NA INWESTYCJE		
	Ilość poż.	Obszar zabezp. w ha	S u m a zł.	Ilość poż.	Obszar zabezp. w ha	S u m a zł.
Pożyczki wypłacone:						
Do dn. 1.I. 1930 r.	28.890	372.455	102.952.980	10.322	188.681	84.071.344
W ciągu 1930 r.	8.650	42.848	26.119.950	2.409	35.634	16.306.648
Do dn. 1.I. 1931 r.	37.540	415.303	129.072.930	12.731	224.315	100.377.992

W przeciwieństwie do lat poprzednich rok 1930 zaznaczył się w wyniku postanowień Banku zmierzających do załatwienia przede wszystkim podań, wiążących się ściśle z parcelacją i wykonaniem reformy rolnej, silniejszym wzrostem procentowym pożyczek, przeznaczonych na kupno gruntu, niż pożyczek inwestycyjnych.

Z ogólnej kwoty 16.307 tys. zł. pożyczek inwestycyjnych, wypłaconych w roku 1930, przypadało na gospodarstwa poniżej 100 ha — 14.818 tys. zł., a na gospodarstwa powyżej 100 ha — 1.489 tys. zł.

Stosunkowo niewielka suma 16.307 tys. zł. nie mogła, oczywiście, spowodować poważniejszych przesunięć w podziale kredytów między poszczególne kategorie gospodarstw, jaki ustalił się w ubiegłych latach. Tem niemniej stwierdzić należy dalszy, relatywnie silniejszy wzrost udziału średniej i drobnej własności rolnej w globalnej kwocie pożyczek, charakterystyczny dla nastawienia polityki kredytowej Banku. Udział gospodarstw nieprzekraczających 100 ha w pożyczkach inwestycyjnych, udzielanych przez Bank, wynosił 83,7% i wyrażał się w dn. 1.I.1931 r. sumą 83.995 tys. zł., gdy w dn. 1.I.1930 r. wynosił 69.177 tys. zł. t. j. 82,3%.

Jeśli chodzi o terytorjalny podział kredytu (patrz tablica na str. 24—25), rok 1930 przyniósł szereg widocznych zmian. Z ogólnej sumy 42.427 tys. zł., rozprowadzonej w okresie sprawozdawczym, na województwa centralne przypadało 38,5%, na zachodnie — 32,1%, na wschodnie — 19,2%, a na południowe — 10,2% wobec 56,8 — 16,7 — 15,8 i 10,7% w latach 1925—1929. Wzmoczony dopływ kredytu długoterminowego do województw zachodnich jest wynikiem przewyciężenia dotychczasowych przeszkód natury prawnej oraz celowego nastawienia Banku na załatwienie w 1930 r. przede wszystkim tych spraw, które mają znaczenie państwowe ogólne względnie są związane z naprawą ustroju rolnego.

Pogorszenie sytuacji finansowej gospodarstw wiejskich, wywołane spadkiem cen artykułów rolnych, musiało oczywiście oddziaływać ujemnie na regularny wpływ rat amortyzacyjnych z tytułu kredytu długoterminowego.

Z pominięciem bieżącej raty październikowej, która ze względu na krótki upływ czasu i przewidziany w statucie termin ulgowy, nie może wchodzić w rachubę przy ocenie zaległych kwot, stosunek uiszczonych sum do wymiaru należności wynosił w dniu 1.I.1931 r. 85,3% wobec 88,5% w dniu 1.I.1930 r., przyczem ostatnia rata kwietniowa, miarodajna dla charakterystyki okresu sprawozdawczego, została do końca roku pokryta w 67,5%, gdy analogiczna rata w 1929 roku pokryta była według stanu na 1.I.1930 r. w 82,6%.

Ruch listów
zastawnych.

Podobnie jak w roku 1929 Bank emitował w okresie sprawozdawczym zasadniczo tylko 7% listy zastawne. Listy 8% były wydawane jedynie w celu honorowania dawnych promes.

Ogólny ruch listów zastawnych wykazuje następujące zestawienie:

Stan emisji w dniu 1 stycznia 1930 r.:

8% L. Z.	zł. w zł.	91.008.898,—
7% L. Z.	zł. w zł.	90.629.400,—
Razem:		Zł. w zł. 181.638.298,—

W ciągu roku 1930 przybyło:

8% L. Z. na sumę	zł. w zł.	1.113.098,—
7% L. Z. „ „	zł. w zł.	41.313.500,—
Razem:		Zł. w zł. 224.064.896,—
		Zł. w zł. 224.064.896,—

Z sumy tej wycofano z obiegu w roku 1930 listów:

	8% L. Z.	7% L. Z.
wylosowanych na sumę . . .	Zł. 1.715.356,—	Zł. 1.785.100,—
wykupionych na giełdzie . . .	172,—	100,—
złożonych na poczet częściowej lub przedterminowej spłaty pożyczek	490.458,—	490.500,—
złożonych na poczet rat amortyzacyjnych	1.806,—	26.700,—
Razem:	Zł. 2.207.792,—	Zł. 2.302.400,—
		Zł. w zł. 4.510.192,—

W dniu 1 stycznia 1931 r. znajdowało się przeto w obiegu listów zastawnych na ogólną sumę . . . . . Zł. w zł. 219.554.704,—

z czego na 8% listy przypadało zł. w zł. 89.914.204,—, a na 7% — zł. w zł. 129.640.500,—.

W ciągu całego roku 1930 kurs giełdowy listów zastawnych P. B. R. pozostawał bez zmiany i wynosił dla 7% listów zastawnych 83,25%, a dla 8% — 94% nominalu.

Zgodnie ze statutem Banku odbyły się w okresie sprawozdawczym dwa losowania listów zastawnych: jedno — 1 maja, drugie — 3 listopada.

Od początku emisji 7% i 8% L. Z. Państwowy Bank Rolny wycofał drogą losowania L. Z. na sumę zł. 7.337.048 wobec sumy zł. 71.520 wykupionych na giełdzie, co zasługuje tutaj na wzmiankę, ze względu na interes posiadaczy listów zastawnych.

2. Kredyt meljoracyjny.

Restrykcje
kredytowe.

W związku z niekorzystnym kształtowaniem się cen artykułów roślinnych w roku 1930 skurczył się również w znacznym stopniu popyt na kredyty meljoracyjne P. B. R. Tem niemniej popyt ten przekraczał możliwości emisyjne Banku, ograniczone dotkliwym wyczerpaniem krajowego rynku lokacyjnego. To też wznawiając na początku okresu sprawozdawczego przyjmowanie podań, przerwane w grudniu 1929 r., Bank, z uwagi na konieczność zachowania ciągłości akcji meljoracyjnej i racjonalnego rozprowadzenia posiadanych środków, wyznaczył dla poszczególnych okręgów ramowe kontyngenty kredytu, podwyższane w miarę dopływu nowych kapitałów.

Ogólna suma zgłoszeń, przyjętych w granicach kontyngentów w ten sposób ustalonych, wynosiła 24.373.566 zł., co w porównaniu z r. 1929 oznacza wydatne osłabienie akcji kredytowej.

Rozwój kredytu meljoracyjnego obrazuje następujące zestawienie:

Przyznano w roku	Ilość poz.	Obszar meljorowany	Suma w tys. zł.
1928	270	54.220	41.085,5
1929	410	79.676	65.741,5
1930	185	26.395	23.076,5
Razem . .	865	160.291	129.903,5

Wypłacono w roku	Ilość poz.	Ilość częściowych wypłat	Obszar meljorowany	Suma w tys. zł.
1928	217	393	44.526	20.354,5
1929	418	1.269	85.627	58.685,5
1930	175	1.029	23.918	24.138,0
Razem . .	810	2.691	154.071	103.178,0

Podział terytorjalny pożyczek przyznanych i wypłaconych, z uwzględnieniem poszczególnych rodzajów meljoracyj, obrazują tablice, zamieszczone na str. 30—33. Na uwagę zasługuje przeważający udział województw warszawskiego i łódzkiego w ogólnej sumie kredytów, który należy między innymi przypisać wysokiej wydajności i rentowności meljoracyj na terenie obu okręgów, wynikającej ze szczególnie sprzyjających warunków naturalnych i ekonomicznych.

Wykorzystując przejściowe osłabienie ruchu meljoracyjnego, Bank w r. 1930 skoncentrował główny wysiłek na usprawnienie aparatu kredytowego, drogą usuwania nastroczających się przeszkód formalno-prawnych oraz trudności technicznych i gospodarczych. Tak więc dzięki inicjatywie Banku ukazało się rozporządzenie Ministra Reform Rolnych z dnia 8 maja 1930 r., wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu i Ministrem Rolnictwa, o zmianie statutu Państwowego Banku Rolnego (Dz. U. R. P. Nr. 38 poz. 335), które umożliwiło zaciąganie pożyczek obligacyjnych spółkom wodnym, działającym na obszarze woj. śląskiego. W ten sposób akcja Banku w dziedzinie kredytu meljoracyjnego objęła swoim zasięgiem całe terytorjum Rzeczypospolitej. — Dalej zanotować należy znaczny postęp prac nad znowelizowaniem i ustaleniem jednolitej interpretacji niektórych artykułów ustawy wodnej, nasuwających rozliczne wątpliwości i komplikujących w obecnym brzmieniu tryb udzielania i ściągania pożyczek. Przeprowadzone na ten temat konferencje z czynnikami rządowymi doprowadziły do wyjaśnienia i uzgodnienia szeregu spornych kwestyj, których ostateczne załatwienie zależy obecnie jedynie od wydania odpowiednich przepisów prawnych. — Poważnego wysiłku wymagało również usunięcie niedomagań natury technicznej i gospodarczej w szeregu spółek wodnych i biur meljoracyjnych. Dążąc do podniesienia i ustalenia jakości robót, Bank, między innymi, przejął w swe ręce finansowanie dostawy sączków dla spółek wodnych przez regulowanie rachunków cegielni na poczet udzielonych kredytów, jednocześnie zorganizował doraźną kontrolę dostarczanego materiału, eliminując producentów, nie stosujących się do przepisanych warunków.

Na wzmiankę zasługują wreszcie prace, związane z konserwacją urządzeń meljoracyjnych. W ciągu roku 1930 delegowani inżynierowie sprawdzili na gruncie stan 470 robót, wykonanych przy pomocy kredytów Banku, wobec 102 w roku 1929. O wszelkich zaobserwowanych brakach i zaniedbaniach zostały zawiadomione władze administracyjne oraz zarządy spółek, z żądaniem terminowego skutecznego niezbędnych poprawek względnie zastosowania wskazanych środków zaradczych.

Z uwagi na przewidziany w statucie okres ulgowy dla spłaty kapitału, należności z tytułu kredytu obligacyjnego obejmowały w r. 1930 jedynie oprocentowanie pożyczek, które mimo pogorszenia się sytuacji finansowej rolników wpływało do kas Banku w sposób zadowalający. Podobnie jak w latach ubiegłych, Skarb Państwa przekazał Bankowi odpowiednie kwoty na obniżenie dłużnikom oprocentowania o 2 do 6% rocznie, zależnie od rodzaju meljoracji.

W związku ze zmianą statutu Bank rozpoczął w dniu 25 lipca 1930 r. emisję 7%-wych obligacyj meljoracyjnych serji II-giej, oznaczając dotychczasową emisję 7%-wych obligacyj jako „serję bez numeru”.

Ogólny ruch obligacyj meljoracyjnych w ciągu r. 1930 ilustruje następujące zestawienie:

W dniu 1.I.1930 r. znajdowało się w obiegu:		
7% oblig. meljor. serji bez numeru na sumę	zł. w zł.	79.040.000,—
W ciągu r. 1930 emitowano:		
7% oblig. meljor. serji bez numeru na sumę	14.192.500,—	
7% oblig. meljor. serji II na sumę	9.945.500,—	„ „ „ 24.138.000,—
Razem	zł. w zł.	103.178.000,—

Z sumy tej wycofano w roku 1930 z obiegu:	
7% oblig. meljor. serji bez numeru, złożonych tytułem przedterminowej spłaty pożyczek na sumę	zł. w zł. 282.500,—
W dn. 1.I.1931 r. znajdowało się zatem w obiegu	
7% obligacyj meljoracyjnych serji bez numeru i serji II na ogólną sumę	zł. w zł. 102.895.500,—

Należy nadmienić, że wobec przewidzianego w statucie okresu ulgowego dla spłaty kapitału pożyczek meljoracyjnych, pierwsze losowanie obligacyj przypada dopiero na rok 1931.

Zestawienie pożyczek długoterminowych

w listach zastawnych, przyznanych przez Państwowy Bank Rolny
w ciągu 1930 r.

Sumy w tysiącach złotych

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	O G Ó Ł E M rubr. 3+4			NA KUPNO GRUNTU		
	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha
Rzeczpospolita Polska	9.150	36.705	69.747	6.723	20.960	35.083
Warszawskie	1.009	4.067	7.493	904	3.570	5.832
Łódzkie	268	1.002	1.421	232	811	1.105
Kieleckie	1.531	4.118	5.586	1.275	2.831	3.702
Lubelskie	963	3.808	5.820	727	2.873	3.771
Białostockie	205	330	1.437	164	146	665
Wileńskie	553	1.309	7.393	469	914	3.608
Nowogródzkie	182	558	3.288	107	158	830
Wołyńskie	1.401	4.757	10.929	949	1.689	4.608
Poleskie	237	899	3.703	141	381	1.396
Krakowskie	284	456	532	198	298	256
Lwowskie	344	1.529	2.474	170	711	867
Stanisławowskie	52	221	433	-1	-10	-15
Tarnopolskie	370	1.166	1.779	234	554	842
Poznańskie	1.077	6.633	8.894	837	3.661	4.463
Pomorskie	307	2.629	5.511	210	1.725	2.719
Śląskie	367	3.223	3.054	107	648	434

N A I N W E S T Y C J E R O L N E											
R A Z E M rubr. 5-7			G o s p o d a r s t w o m o o b s z a r z e								
			do 20 ha			od 20 do 100 ha			ponad 100 ha		
Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha
4	5		6			7					
2.427	15.745	34.664	1.999	10.262	17.357	408	4.199	13.479	20	1.284	3.828
105	497	1.661	84	374	826	20	156	742	1	-33	33
36	191	316	28	133	251	9	93	219	-1	-35	-154
256	1.287	1.884	249	1.218	1.705	7	69	179	-	-	-
236	935	2.049	221	816	1.611	14	108	328	1	11	110
41	184	772	29	117	390	12	67	382	-	-	-
84	395	3.785	19	53	259	57	261	2.485	8	81	1.041
75	400	2.458	27	88	398	44	246	1.359	4	66	701
452	3.068	6.321	389	2.307	4.476	64	881	2.035	-1	-120	-190
96	518	2.307	41	185	604	55	333	1.703	-	-	-
86	158	276	87	261	379	1	47	49	-2	-150	-152
174	818	1.607	164	648	987	7	73	150	3	97	470
53	231	448	49	182	294	4	49	154	-	-	-
136	612	937	132	555	846	4	57	91	-	-	-
240	2.972	4.431	184	1.697	2.389	54	1.177	1.797	2	98	245
97	904	2.792	47	282	636	46	422	1.588	4	200	568
260	2.575	2.620	249	1.346	1.306	10	160	218	1	1.069	1.096

UWAGA: W tablicy niniejszej pożyczki przyznane podane są wg. stanu netto, otrzymanego po odjęciu pożyczek anulowanych, wskutek czego, wobec przewyżki anulowań nad pożyczkami przyznanymi, powstały w tablicy minusy.

Zestawienie pożyczek

w listach zastawnych, **wyplaconych**

w ciągu

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	O G Ó Ł E M rubr. 3+4				N A NA KUPNO GRUNTU			R A Z E M rubr. 5-9		
	Ilość poż.	Suma	%	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha
Rzeczpospolita Polska	11.059	42.427	100,0	78.482	8.650	26.120	42.848	2.409	16.307	35.634
Warszawskie	1.097	4.747	11,2	8.558	982	4.057	6.556	115	690	2.002
Łódzkie	340	973	2,3	1.493	289	688	915	51	285	578
Kieleckie	1.140	3.210	7,6	4.279	906	2.060	2.615	234	1.150	1.664
Lubelskie	1.988	6.350	15,0	9.008	1.756	5.432	7.033	232	918	1.975
Białostockie	498	1.039	2,4	3.558	448	826	2.653	50	213	905
Wileńskie	559	1.285	3,0	7.168	483	907	3.637	76	378	3.531
Nowogródzkie	367	820	1,9	3.909	288	339	1.414	79	421	2.495
Wołyńskie	1.408	4.938	11,6	9.892	1.092	2.492	5.153	316	2.446	4.739
Poleskie	348	1.143	2,7	5.040	240	555	2.405	108	588	2.635
Krakowskie	316	791	1,9	734	208	404	252	108	387	482
Lwowskie	750	1.781	4,2	2.537	577	1.021	1.062	173	760	1.475
Stanisławowskie	185	427	1,0	704	128	213	331	57	214	373
Tarnopolskie	350	1.327	3,1	1.831	243	759	951	107	568	880
Poznańskie	989	7.070	16,7	9.138	687	3.847	3.899	302	3.223	5.239
Pomorskie	449	3.790	8,9	7.584	311	2.352	3.903	138	1.438	3.681
Śląskie	275	2.736	6,5	3.049	12	108	69	263	2.628	2.980

długoterminowych

przez Państwowy Bank Rolny

1930 r.

Sumy w tysiącach złotych

I N W E S T Y C J E R O L N E																
G o s p o d a r s t w o m o o b s z a r z e																
do 5 ha			od 5 do 20 ha			od 20 do 50 ha			od 50 do 100 ha			ponad 100 ha				
Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha		
5	6	7	8	9												
585	1.743	2.008	1.383	7.967	14.931	354	3.897	10.389	68	1.211	4.708	19	1.489	3.598		
11	29	44	80	392	880	17	159	524	5	75	347	2	35	207		
11	30	43	34	174	341	5	70	132	1	11	62	—	—	—		
92	281	347	138	821	1.182	3	42	67	1	6	68	—	—	—		
64	162	237	156	657	1.412	12	99	326	—	—	—	—	—	—		
—	—	—	33	131	441	16	67	398	1	15	66	—	—	—		
1	7	3	17	44	245	33	154	1.076	20	133	1.505	5	40	702		
—	—	—	33	96	460	38	233	1.058	4	26	275	4	66	702		
11	31	47	262	1.756	3.294	41	602	1.248	2	57	150	—	—	—		
1	5	4	46	201	731	57	341	1.628	4	41	272	—	—	—		
88	236	278	19	77	130	—	—	—	1	74	74	—	—	—		
78	221	265	86	402	717	6	68	151	1	32	64	2	37	278		
26	62	81	28	123	219	3	29	73	—	—	—	—	—	—		
32	97	120	69	365	591	6	106	169	—	—	—	—	—	—		
24	71	96	199	1.455	2.348	70	1.330	2.141	8	307	503	1	60	151		
9	20	31	69	361	776	37	476	1.144	19	399	1.268	4	182	462		
137	491	412	114	912	1.164	10	121	254	1	35	54	1	1.069	1.096		

Zestawienie pożyczek długoterminowych

w listach zastawnych, przyznanych przez Państwowy Bank Rolny
do dnia 1 stycznia 1931 r.

Sumy w tysiącach złotych

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	O G Ó Ł E M rubr. 3+7				N A K U P N O G R U N								
					R A Z E M rubr. 4-6			Z parcelacji większej własności			Z tranzakcyj włościąńskich		
	Ilość poż.	Suma	%	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha
	1	2			3			4			5		
Rzeczpospolita Polska . . .	55.095	248.149	100,0	673.818	41.392	140.185	435.285	33.876	123.649	406.878	887	5.489	8.285
W stosunku proc.	100,0	100,0		75,1 100,0	56,5 100,0		81,9	88,2		2,1	3,9		
Warszawskie . . .	8.895	48.310	19,5	84.493	7.161	34.304	54.750	6.776	32.658	52.443	136	949	1.491
Łódzkie	3.582	14.672	5,9	24.739	2.956	9.128	14.307	2.589	8.152	13.131	41	283	456
Kieleckie	6.901	21.494	8,7	29.694	5.924	15.562	19.958	5.412	14.370	18.828	42	259	297
Lubelskie	8.379	37.071	14,9	235.676	7.328	31.489	223.136	6.176	28.302	219.127	311	1.289	2.129
Białostockie . . .	2.862	8.665	3,5	27.795	2.618	6.507	19.285	2.188	5.962	17.869	1	2	16
Wileńskie	2.415	7.756	3,1	50.021	1.930	4.180	20.132	1.416	3.717	17.508	11	68	385
Nowogródzkie . . .	2.015	4.865	2,0	23.290	1.773	2.923	11.210	1.203	2.411	9.329	2	35	65
Wołyńskie	6.347	23.123	9,3	47.626	5.494	15.073	32.098	4.665	13.320	29.683	1	32	60
Poleskie	1.659	4.615	1,8	25.938	1.407	2.849	17.997	903	2.245	13.001	3	9	39
Krakowskie	2.402	10.953	4,4	14.440	868	2.059	1.534	152	452	350	61	322	352
Lwowskie	2.067	7.880	3,2	12.198	1.024	2.679	3.125	371	1.576	1.757	68	351	469
Stanisławowskie . .	888	2.768	1,1	4.620	601	1.090	1.508	115	379	586	17	63	95
Tarnopolskie . . .	896	4.222	1,7	6.717	509	1.943	2.571	305	1.389	1.826	40	263	376
Poznańskie	2.910	26.008	10,5	40.634	1.193	5.823	7.038	1.133	5.567	6.639	19	137	220
Pomorskie	1.512	17.040	6,9	35.698	471	3.655	5.973	372	2.540	4.395	99	1.115	1.578
Śląskie	1.365	8.707	3,5	10.239	135	921	663	100	609	406	35	312	257

U W A G A: W tablicy niniejszej pożyczki przyznane podane są w/g stanu netto, otrzymanego po odjęciu pożyczek anulowanych.

T U	N A I N W E S T Y C J E														
	W związku z komasacją			R A Z E M rubr. 8-10			G o s p o d a r s t w o m o o b s z a r z e								
							do 20 ha			od 20 do 100 ha			ponad 100 ha		
	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha
6			7			8			9			10			
6.629	11.047	20.122	13.703	107.964	238.533	10.981	52.872	89.046	2.379	38.372	91.596	343	16.720	57.891	
16,0	7,9		24,9 100,0	43,5 100,0		80,1	49,0		17,4	35,5		2,5	15,5		
449	697	816	1.733	14.006	29.743	1.432	6.912	13.109	257	4.596	10.241	45	2.498	6.393	
326	693	720	626	5.544	10.432	532	2.734	4.579	75	1.493	2.813	19	1.317	3.040	
470	933	833	977	5.932	9.736	914	4.294	6.170	55	1.085	2.194	8	553	1.372	
841	1.898	1.880	1.051	5.582	12.540	949	3.910	7.403	88	1.188	3.154	14	484	1.983	
429	543	1.400	244	2.158	8.510	133	610	1.701	93	939	3.591	18	609	3.218	
503	395	2.239	485	3.576	29.889	137	361	1.742	260	1.697	12.172	88	1.518	15.975	
568	477	1.816	242	1.942	12.080	90	402	1.483	123	906	3.436	29	634	6.161	
828	1.721	2.355	853	8.050	15.528	701	4.471	7.970	140	2.819	5.453	12	760	2.105	
501	595	4.957	252	1.766	7.941	97	430	1.374	145	970	4.722	10	366	1.845	
655	1.285	832	1.534	8.894	12.906	1.459	5.124	6.989	55	1.621	2.361	20	2.149	3.556	
585	752	899	1.043	5.201	9.073	981	3.612	5.507	52	1.197	2.132	10	392	1.434	
469	648	827	287	1.678	3.112	258	942	1.552	24	417	803	5	319	757	
164	291	369	387	2.279	4.146	357	1.525	2.569	24	416	727	6	338	850	
41	119	179	1.717	20.185	33.596	1.212	8.730	14.046	485	9.861	16.736	20	1.594	2.814	
—	—	—	1.041	13.385	29.725	567	3.113	6.251	437	8.173	18.406	37	2.099	5.068	
—	—	—	1.230	7.786	9.576	1.162	5.702	6.601	66	994	1.655	2	1.090	1.320	

Zestawienie pożyczek w listach zastawnych, wypłaconych do dnia 1 sty

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	O G Ó Ł E M rubr. 3 + 7			N A K U P N O G R U N T U												
				R A Z E M rubr. 4 — 6			Z parcelacji większej własności			Z tranzakcyj włościańskich			W związku z komasażą			
	Ilość poż.	Suma	%	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	
	1	2		3			4			5			6			
Rzeczpospolita Polska . . .	50.271	229.451	100,0	639.618	37.540	129.073	415.303	31.060	115.026	390.635	751	4.545	6.839	5.729	9.502	17.829
w stosunku proc.	100,0	100,0		74,7 100,0	56,3 100,0		82,7	89,1		2,0	3,5		15,3	7,4		
Warszawskie . . .	8.338	46.003	20,0	80.559	6.643	32.221	51.362	6.371	30.641	49.157	127	920	1.440	145	660	765
Łódzkie	3.416	14.056	6,1	23.870	2.803	8.562	13.536	2.586	7.968	12.681	41	283	456	176	311	399
Kieleckie	5.992	19.152	8,3	26.506	5.106	13.741	17.673	4.797	12.950	16.906	29	221	239	280	570	528
Lubelskie	7.639	35.137	15,3	232.530	6.663	29.829	220.740	5.677	27.017	216.976	283	1.183	1.976	703	1.629	1.788
Białostockie . . .	2.655	8.233	3,6	26.526	2.423	6.138	18.240	2.115	5.743	17.250	1	2	16	307	393	974
Wileńskie	2.247	7.422	3,2	48.039	1.780	3.914	18.745	1.314	3.513	16.476	9	58	337	457	343	1.932
Nowogródzkie . . .	1.914	4.576	2,0	22.222	1.679	2.749	10.470	1.156	2.299	8.955	2	35	65	521	415	1.450
Wołyńskie	5.862	21.469	9,4	43.626	5.188	14.555	30.530	4.359	12.802	28.115	1	32	60	828	1.721	2.355
Poleskie	1.565	4.396	1,9	24.259	334	2.728	16.758	830	2.124	11.762	3	9	39	501	595	4.957
Krakowskie	2.329	10.710	4,7	14.155	826	1.973	1.412	116	387	263	55	301	317	655	1.285	832
Lwowskie	1.930	7.150	3,1	11.173	917	2.171	2.504	274	1.131	1.225	58	288	380	585	752	899
Stanisławowskie . .	848	2.680	1,2	4.432	566	1.049	1.442	113	376	579	17	63	95	436	610	768
Tarnopolskie	767	3.825	1,7	6.110	426	1.696	2.125	251	1.215	1.567	40	263	376	135	218	182
Poznańskie	2.262	21.757	9,5	33.886	764	4.494	4.735	747	4.385	4.552	17	109	183	—	—	—
Pomorskie	1.343	15.299	6,7	32.041	388	2.915	4.761	349	2.420	4.134	39	495	627	—	—	—
Śląskie	1.164	7.586	3,3	9.684	34	338	270	5	55	37	29	283	233	—	—	—

*) Suma 229.451 tys. zł. obejmuje wszystkie pożyczki wypłacone, poczynwszy od 1925 r. Saldo listów zastawnych w obiegu wg. bilansu na dzień 1.I. 1931 r. wynosi 219.555 tys. zł. Różnicę 9.896 tys. zł. między zestawieniem statystycznym a bilansem stanowią listy zastawne wycofane z obiegu.

długoterminowych przez Państwowy Bank Rolny cznia 1931 r.

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	N A I N W E S T Y C J E R O L N E																				
	G o s p o d a r s t w o m o o b s z a r z e																				
	R A Z E M rubr. 8 — 13			do 5 ha		od 5 do 20 ha		od 20 do 50 ha		od 50 do 100 ha		od 100 do 200 ha		ponad 200 ha							
	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha	Ilość poż.	Suma	Obszar ha			
7	8		9		10		11		12		13										
Rzeczpospolita Polska . . .	12.731	100.378	224.315	3.373	9.301	11.323	6.829	39.338	70.962	1.694	22.449	50.954	503	12.907	34.834	264	12.038	36.630	68	4.345	19.612
w stosunku proc.	25,3 100,0	43,7 100,0		26,5	9,3		53,6	39,2		13,3	22,4		4,0	12,8		2,1	12,0		0,5	4,3	
Warszawskie . . .	1.695	13.782	29.197	246	589	925	1.153	6.173	11.889	191	2.828	5.665	60	1.694	4.326	39	2.133	5.278	6	365	1.114
Łódzkie	613	5.494	10.334	99	270	378	425	2.443	4.162	52	872	1.604	18	592	1.151	16	1.000	2.251	3	317	788
Kieleckie	886	5.411	8.833	304	898	1.136	526	3.014	4.480	37	571	1.092	12	417	916	6	465	913	1	46	296
Lubelskie	976	5.308	11.790	237	616	888	645	3.079	6.025	61	698	1.670	20	442	1.334	11	259	1.407	2	214	466
Białostockie . . .	232	2.095	8.286	4	6	15	121	572	1.579	69	588	2.038	20	320	1.436	13	374	1.927	5	235	1.291
Wileńskie	467	3.508	29.294	2	10	5	129	339	1.664	150	780	4.826	102	906	7.320	56	818	7.789	28	655	7.690
Nowogródzkie . . .	235	1.827	11.752	—	—	—	89	304	1.260	97	663	2.949	20	226	1.381	20	366	2.986	9	268	3.176
Wołyńskie	674	6.914	13.096	33	100	130	514	3.599	6.225	92	1.680	3.007	23	775	1.625	8	547	1.027	4	213	1.082
Poleskie	231	1.668	7.501	4	12	15	85	372	1.266	119	693	3.368	13	226	1.007	7	248	899	3	117	946
Krakowskie	1.503	8.737	12.743	947	2.563	2.930	481	2.419	3.873	36	817	1.150	19	788	1.234	17	1.809	2.563	3	341	993
Lwowskie	1.013	4.979	8.669	527	1.344	1.794	427	2.153	3.560	35	594	1.066	15	556	1.007	9	332	1.242	—	—	—
Stanisławowskie . .	282	1.631	2.990	123	295	403	131	620	1.108	20	266	553	3	131	169	5	319	757	—	—	—
Tarnopolskie	341	2.129	3.985	97	263	355	213	1.094	1.981	22	354	590	3	80	208	6	338	851	—	—	—
Poznańskie	1.498	17.263	29.151	114	323	441	939	7.073	11.672	376	6.401	11.110	52	2.012	3.476	16	1.104	2.201	1	350	251
Pomorskie	955	12.384	27.280	75	202	265	443	2.638	5.295	283	3.918	8.829	117	3.545	7.929	35	1.926	4.539	2	155	423
Śląskie	1.130	7.248	9.414	561	1.810	1.643	508	3.446	4.923	54	726	1.437	6	197	315	—	—	—	1	1.069	1.096

Zestawienie pożyczek długoterminowych

w 7% obligacjach meljoracyjnych

w ciągu

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	P O Ż Y C Z K I P R Z Y Z N A N E											
	R A Z E M			Na drenowanie, osuszenie i nawadnianie			Na meljoracje łąk			Na inne meljoracje ¹⁾		
	Ilość poz.	Obszar meljorowany ha	Suma	Ilość poz.	Obszar meljorowany ha	Suma	Ilość poz.	Obszar meljorowany ha	Suma	Ilość poz.	Obszar meljorowany ha	Suma
1	2		3			4			5			
Rzeczpospolita Polska	185	26.395	23.076,5	167	24.249	21.404,0	4	372	349,5	14	1.774	1.323,0
Warszawskie	39	5.650	5.284,5	38	5.645	5.269,5	—	—	—	1	5	15,0
Łódzkie	56	9.838	8.783,5	56	9.838	8.783,5	—	—	—	—	—	—
Kieleckie	13	1.958	1.726,0	12	1.945	1.641,0	—	—	—	1	13	85,0
Lubelskie	8	665	586,0	5	356	372,0	—	—	—	3	309	214,0
Białostockie	7	967	543,0	6	685	485,5	—	—	—	1	282	57,5
Wileńskie	6	261	371,0	5	294	333,5	—	— 35	— 13,5	1	2	51,0
Nowogródzkie	7	669	676,5	5	466	419,5	1	—	27,0	1	203	230,0
Wolyńskie	6	1.217	935,0	3	731	446,0	1	280	247,0	2	206	242,0
Poleskie	5	841	734,0	4	621	532,0	—	—	—	1	220	202,0
Krakowskie	10	596	515,5	10	596	515,5	—	—	—	—	—	—
Lwowskie	7	718	720,5	6	648	635,5	—	—	—	1	70	85,0
Stanisławowskie	1	66	46,0	1	66	46,0	—	—	—	—	—	—
Tarnopolskie	1	25	28,5	1	25	28,5	—	—	—	—	—	—
Poznańskie	12	2.561	1.843,5	11	2.123	1.718,0	—	—	—	1	438	125,5
Pomorskie	7	363	283,0	4	210	178,0	2	127	89,0	1	26	16,0

¹⁾ Do innych meljoracyj należą: regulowanie odpływu i dopływu wód, zakładanie i przebudowa gospodarstw rybnych oraz uprawa wikliny.

²⁾ Minusy przy sumach i obszarach pochodzą z anulowania w ciągu roku tej samej ilości pożyczek o większych sumach i obszarach, niż pożyczki przyznane.

przyznanych i wypłaconych

Państwowego Banku Rolnego

1930 roku

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	P O Ż Y C Z K I W Y P Ł A C O N E															
	R A Z E M				Na drenowanie, osuszenie i nawadnianie				Na meljoracje łąk				Na inne meljoracje ¹⁾			
	Ilość poz.	Ilość częśc. wypł. ²⁾	Obszar meljorowany ha	Suma	Ilość poz.	Ilość częśc. wypł. ²⁾	Obszar meljorowany ha	Suma	Ilość poz.	Ilość częśc. wypł. ²⁾	Obszar meljorowany ha	Suma	Ilość poz.	Ilość częśc. wypł. ²⁾	Obszar meljorowany ha	Suma
6	7		8		9											
Rzeczpospolita Polska	175	1.029	23.918	24.138,0	157	974	21.266	22.481,5	6	12	433	249,0	12	43	2.219	1.407,5
Warszawskie	30	245	3.477	5.863,5	30	245	3.477	5.863,5	—	—	—	—	—	—	—	—
Łódzkie	54	360	9.140	8.149,5	54	360	9.140	8.149,5	—	—	—	—	—	—	—	—
Kieleckie	11	51	1.268	1.283,5	10	50	1.255	1.248,5	—	—	—	—	1	1	13	35,0
Lubelskie	11	74	1.413	1.736,5	8	63	639	1.379,0	—	—	—	—	3	11	774	357,5
Białostockie	8	34	991	709,5	7	33	709	677,0	—	—	—	—	1	1	282	32,5
Wileńskie	9	36	428	766,0	5	23	294	470,5	2	4	26	45,0	2	9	108	250,5
Nowogródzkie	5	20	428	343,5	3	15	225	184,5	1	3	—	29,0	1	2	203	130,0
Wolyńskie	5	15	1.124	523,5	3	10	731	349,5	1	3	280	130,0	1	2	113	44,0
Poleskie	4	28	750	677,0	3	21	550	475,0	—	—	—	—	1	7	220	202,0
Krakowskie	9	28	482	354,0	9	27	482	349,0	—	—	—	—	—	1	—	5,0
Lwowskie	12	36	1.586	964,5	11	33	1.516	850,5	—	—	—	—	1	3	70	114,0
Stanisławowskie	1	3	66	61,0	1	2	66	46,0	—	—	—	—	—	1	—	15,0
Tarnopolskie	—	2	—	65,0	—	2	—	65,0	—	—	—	—	—	—	—	—
Poznańskie	12	83	2.547	2.233,0	11	80	2.111	2.169,0	—	—	—	—	1	3	436	64,0
Pomorskie	4	14	218	408,0	2	10	91	205,0	2	2	127	45,0	—	2	—	158,0

³⁾ Pożyczki meljoracyjne P. B. R. wypłacane są w ratach, uiszczanych w miarę postępu robót. W rubryce „Ilość częściowych wypłat“ notuje się ilość wszystkich wypłaconych rat.

U W A G A: Na terenie województwa śląskiego do dnia 1 stycznia 1931 r. pożyczek nie przyznano.

Zestawienie pożyczek długoterminowych

w 7% obligacjach meljoracyjnych

do dnia 1 sty

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	P O Ż Y C Z K I P R Z Y Z N A N E											
	R A Z E M			Na drenowanie, osuszanie i nawadnianie			Na meljoracje łąk			Na inne meljoracje ¹⁾		
	Ilość poz.	Obszar meljorowany	Suma	Ilość poz.	Obszar meljorowany	Suma	Ilość poz.	Obszar meljorowany	Suma	Ilość poz.	Obszar meljorowany	Suma
		ha			ha			ha			ha	
1	2		3			4			5			
Rzeczpospolita Polska .	865	160.291	129.903,5	812	153.307	125.251,5	11	742	755,0	42	6.242	3.897,0
Warszawskie	283	60.511	52.189,5	280	60.333	52.027,5	—	—	—	3	178	162,0
Łódzkie	290	49.807	41.895,0	289	49.735	41.841,0	—	—	—	1	72	54,0
Kieleckie	30	8.713	7.558,5	29	8.700	7.473,5	—	—	—	1	13	85,0
Lubelskie	49	9.297	6.167,5	39	6.025	5.167,0	—	—	—	10	3.272	1.000,5
Białostockie	25	4.394	3.317,5	23	4.061	3.213,5	—	—	—	2	333	104,0
Wileńskie	21	2.116	1.938,0	12	1.562	1.305,0	4	105	119,0	5	449	514,0
Nowogródzkie	21	1.797	1.794,0	14	1.280	1.106,5	4	230	300,0	3	287	387,5
Wołyńskie	10	1.473	1.282,5	4	792	500,0	1	280	247,0	5	401	535,5
Poleskie	9	1.493	1.444,0	8	1.273	1.242,0	—	—	—	1	220	202,0
Krakowskie	19	1.489	1.403,5	18	1.474	1.374,5	—	—	—	1	15	29,0
Lwowskie	38	3.520	2.548,0	35	3.288	2.328,0	—	—	—	3	232	220,0
Stanisławowskie	4	243	170,0	2	192	108,0	—	—	—	2	51	62,0
Tarnopolskie	5	4.906	375,5	4	4.885	345,5	—	—	—	1	21	30,0
Poznańskie	40	8.489	6.017,5	38	8.031	5.849,0	2	127	89,0	2	458	168,5
Pomorskie	21	2.043	1.802,5	17	1.676	1.370,5	—	—	—	2	240	343,0

¹⁾ Do innych meljoracji należą: regulowanie odpływu i dopływu wód, zakładanie i przebudowa gospodarstw rybnych oraz uprawa wikliny.

²⁾ Pożyczki meljoracyjne P. B. R. wypłacane są w ratach, uiszczanych w miarę postępu robót. W rubr. „Ilość częściowych wpłat“ notuje się ilość wszystkich wypłaconych rat.

przyznanych i wypłaconych

Państwowego Banku Rolnego

cznia 1931 r.

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	P O Ż Y C Z K I W Y P Ł A C O N E															
	R A Z E M			Na drenowanie, osuszanie i nawadnianie			Na meljoracje łąk			Na inne meljoracje ¹⁾						
	Ilość poz.	Ilość częśc. wypł. ²⁾	Obszar meljorowany	Suma	Ilość poz.	Ilość częśc. wypł. ²⁾	Obszar meljorowany	Suma	Ilość poz.	Ilość częśc. wypł. ²⁾	Obszar meljorowany	Suma				
		ha				ha				ha			ha			
6	7		8			9										
Rzeczpospolita Polska .	810	2.691	154.071	103.178,0 ³⁾	763	2.593	147.542	100.131,5	11	18	742	426,0	36	80	5.787	2.620,5
Warszawskie	269	956	58.107	42.496,5	267	951	57.934	42.352,5	—	—	—	—	2	5	173	144,0
Łódzkie	277	961	48.681	34.829,0	276	960	48.609	34.775,0	—	—	—	—	1	1	72	54,0
Kieleckie	28	95	8.023	5.288,0	27	94	8.010	5.253,0	—	—	—	—	1	1	13	35,0
Lubelskie	43	143	8.716	4.448,0	35	126	5.600	3.839,0	—	—	—	—	8	17	3.116	609,0
Białostockie	25	70	4.394	2.543,0	23	67	4.061	2.464,0	—	—	—	—	2	3	333	79,0
Wileńskie	21	64	2.116	1.697,5	12	44	1.562	1.140,0	4	6	105	91,0	5	14	449	466,5
Nowogródzkie	18	44	1.525	1.183,0	11	30	1.008	770,5	4	7	230	160,0	3	7	287	252,5
Wołyńskie	8	18	1.207	587,0	4	11	792	389,5	1	3	280	130,0	3	4	135	67,5
Poleskie	8	39	1.402	1.227,0	7	32	1.182	1.025,0	—	—	—	—	1	7	220	202,0
Krakowskie	17	42	1.323	828,0	16	39	1.308	799,0	—	—	—	—	1	3	15	29,0
Lwowskie	34	74	3.349	1.912,5	31	68	3.117	1.722,5	—	—	—	—	3	6	232	190,0
Stanisławowskie	4	6	243	135,0	2	3	192	80,0	—	—	—	—	2	3	51	55,0
Tarnopolskie	4	8	4.881	257,0	3	6	4.860	227,0	—	—	—	—	1	2	21	30,0
Poznańskie	39	138	8.453	4.461,5	37	134	7.997	4.372,5	2	2	127	45,0	2	4	456	89,0
Pomorskie	15	33	1.651	1.285,0	12	28	1.310	922,0	—	—	—	—	1	3	214	318,0

³⁾ Suma 103.178,0 tys. zł. obejmuje wszystkie pożyczki dotychczas wypłacone. Saldo 7% obligacji meljoracyjnych wg. bilansu na dz. 1.I.1931 r. wynosi 102.895,5 tys. zł. Różnicę 282,5 tys. zł. stanowią obligacje wycofane z obiegu.

U W A G A: Na terenie województwa śląskiego do dnia 1 stycznia 1931 r. pożyczek nie przyznano.

II. DZIAŁALNOŚĆ PARCELACYJNA.

Ostry kryzys, który przeżywało w roku 1930 krajowe rolnictwo, zaciążył swoim wpływem również na działalności agrarnej Banku. Znaczny spadek rentowności gospodarstwa wiejskiego oraz wynikające stąd pogorszenie sytuacji finansowej szerokich rzesz drobnych rolników — wywołały poważne osłabienie ruchu parcelacyjnego, mimo wydatnego wzrostu podaży gruntów wielkiej własności i znacznej niżki cen ziemi. Rezultaty, osiągnięte przez Bank w roku 1930, przewyższyły wprawdzie, dzięki usprawnieniu i rozszerzeniu działalności agrarnej, efekt cyfrowy lat ubiegłych, tem niemniej zapas ziemi, przygotowany przez Bank do rozsprzedaży, nie został w całości wyczerpany.

O powiększeniu zakresu i wydajności akcji agrarnej Banku świadczą następujące cyfry: areal nabyty oraz przyjęty w roku 1930 do parcelacji obejmuje 11.995,6 ha, zaś obszar przekazany nabywcom — 11.002,3 ha, podczas gdy dla roku 1929 analogiczne cyfry wynosiły 10.439,9 ha i 6.338,8 ha. Fundusze, zaangażowane w działalności parcelacyjnej, wyrażały się w dniu 1.I.1931 r. kwotą 26.988 tys. zł., gdy w bilansie na dzień 1 stycznia 1930 r. figurowały w sumie 19.151 tys. zł. — Podkreślić należy, że decydując się ze względów państwowych i społeczno-gospodarczych na rozszerzenie akcji agrarnej, Bank równocześnie unikał długotrwałego uwięzienia swych kapitałów w nieruchomościach ziemskich, dążąc do zakupu majątków, nadających się do szybkiej i racjonalnej parcelacji, aby w ten sposób przyspieszyć obrót zaangażowanych środków i zapewnić im maksymalną wydajność. To też z ogólnego obszaru 7.694,2 ha, nabytego w roku 1930, na grunty orne, pastwiska i łąki przypadało 95,9%, zaś na grunty leśne, poleśne i inne — zaledwie 4,1%.

Zakup ziemi.

W roku 1930 oszacowano ogółem 73 majątki łącznego obszaru 46.744,9 ha — bądź zgłoszone do kupna i zamiany, bądź wystawione na licytację, bądź wreszcie zaofiarowane do komisowej parcelacji. Z oszacowanych nieruchomości nabyto 3 majątki o obszarze 7.694,3 ha, a do komisowej parcelacji przyjęto 6 majątków o obszarze 4.301,3 ha — razem 11.995,6 ha, wobec 10.439,9 ha w r. 1929.

Majątki nabyte oraz przyjęte do komisowej parcelacji.

R o k	Nabyto na parcelację		Przyjęto do komisowej parcelacji		R a z e m	
	Ilość majątków	Obszar w ha	Ilość majątków	Obszar w ha	Ilość majątków	Obszar w ha
W latach 1924—29 .	75	65.654,6	10	14.811,0	85	80.465,6
W roku 1930 . . .	3	7.694,3	6	4.301,3	9	11.995,6
O g ó ł e m w latach 1924—30 .	78	73.348,9	16	19.112,3	94	92.461,2

Przez cały czas trwania akcji agrarnej, od jej uruchomienia, Bank nabył zatem 78 majątków o łącznym obszarze 73.348,9 ha, zaś do komisowej parcelacji przyjął 16 majątków o łącznym obszarze 19.112,3 ha — razem 94 majątki, obejmujące powierzchnię 92.461,2 ha. Szczegółowe zestawienie wszystkich nieruchomości ziemskich, z uwzględnieniem ich terytorjalnego rozmieszczenia oraz podziału na użytki rolne, zawiera tablica, zamieszczona na str. 38—39.

Prace
parcelacyjne.

Racjonalny zakup ziemi, oraz sprawne funkcjonowanie aparatu agrarnego umożliwiło w r. 1930 znaczne przyspieszenie toku parcelacji.

Rezultaty osiągnięte przez Bank w poszczególnych stadjach akcji parcelacyjnej wykazują następujące cyfry:

ogólne projekty parcelacyjne opracowano w okresie sprawozdawczym dla 22 majątków na obszar 13.106,29 ha, a szczegółowe — dla 39 majątków na obszar 12.723,99 ha;

w posiadanie nabywców oddano 2.067 działek lub samodzielnych osad, o łącznym obszarze 11.002,3 ha;

umów wstępnych zawarto 1.263 na obszar 9.032,08 ha, zaś aktów kupna-sprzedaży względnie hipotecznego przewłaszczenia gruntu sporządzono 1.285 na obszar 7.441,7 ha.

Od rozpoczęcia działalności agrarnej Bank rozparcelował t. j. przekazał nabywcom: z majątków własnych 32.449,2 ha, a z majątków komisowych 11.472,7 ha — razem 43.921,9 ha.

Obszar rozparcelowany.

Wyszczególnienie	Razem	Dla b. służby dworskiej	Dla adja- centów	Na samodzielne kolonje	Na ośrodki, cele społ., oświatowe i t. p.
I. Z majątków własnych w latach 1925—29	23.882,4	3.159,5	7.143,7	9.598,6	3.980,6
w roku 1930	8.566,8	865,2	2.735,8	4.646,1	319,7
Razem	32.449,2	4.024,7	9.879,5	14.244,7	4.300,3
II. Z majątków przyję- tych do komisowej parcelacji					
w latach 1925—29	9.037,2	1.308,4	4.461,5	910,4	2.356,9
w roku 1930	2.435,5	489,7	1.418,4	45,0	482,4
Razem	11.472,7	1.798,1	5.879,9	955,4	2.839,3
Ogółem w latach 1925—29	32.919,6	4.467,9	11.605,2	10.509,0	6.337,5
w roku 1930	11.002,3	1.354,9	4.154,2	4.691,1	802,1
Łączny obszar	43.921,9	5.822,8	15.759,4	15.200,1	7.139,6

Mimo wzmoczonego tempa parcelacji, Bank dysponował w dniu 1.I.1931 r. zapasem ziemi obejmującym 47.773,7 ha, czyli o 1.336,6 ha więcej niż w dniu 1.I.1930 r., a to wskutek rozszerzenia zakupu gruntów.

Z ogólnej liczby 2.067 parcel, utworzonych w okresie sprawozdawczym, przypadło w udziale: adjacentom 1.380, osadnikom 392, służbie dworskiej 100. Przeciętny rozmiar działek wahał się, zależnie od przeznaczenia,

rodzaju gleby i lokalnych warunków gospodarczych: dla adjacentów od 1,1 do 10,1 ha, dla osadników od 6 do 24,9 ha, a dla służby dworskiej od 3,5 do 23,3 ha.

Na osobną wzmiankę zasługuje akcja zabudowy osad powstałych z parcelacji. Akcję tę Bank podjął w r. 1928 na terenie województw zachodnich, a następnie rozszerzył na kresy wschodnie. Posiada ona doniosłe znaczenie propagandowe dla sprawy podniesienia stanu budownictwa wiejskiego. Ogółem Bank wykonał dotąd zabudowę 258 osad, z czego 89 przypada na rok 1930. Większość wzniesionych osad składa się z domu mieszkalnego, budynku gospodarskiego i stodoły.

Administracja
majątków.

Jeśli uwzględnić całkowity obrót ziemią, w zarządzie Banku znajdowało się w ciągu 1930 roku ca. 56.000 ha gruntu, nie licząc 4.365 ha przyjętych do komisowej parcelacji, a pozostawionych w rękę właścicieli.

Obszar zagospodarowany wynosił w okresie sprawozdawczym 26.221 ha, z czego Bank eksploatował na własny rachunek 14.136,5 ha, natomiast wydierżawiał za opłatą pieniężną 9.985,5 ha, a za część sprzętu — 2.099,5 ha. Mimo prowizorycznego charakteru administracji, Bank dążył do utrzymania względnie podniesienia kultury rolnej w parcelowanych majątkach przez racjonalne użytkowanie i staranne zagospodarowanie ziemi, a w razie potrzeby również przez uskutecznienie niezbędnych robót meljoracyjnych. I tak np. w majątkach: Bereźno, Dubno, Obhowo-Majdan-Hurby i Telechany zostało w okresie sprawozdawczym zmeljorowanych około 2.250 ha gruntów ornych i 240 ha łąk.

W zakresie administracji leśnej opracowano w r. 1930 projekt zmiany rodzaju użytkowania obszaru 2.180 ha.

Prace szacun-
kowe.

Prace szacunkowe, wykonane przez Bank w okresie sprawozdawczym, wykazują zestawienie zamieszczone na str. 40—41.

W związku z działalnością parcelacyjną i kredytową oraz likwidacją wierzycelności b. rosyjskich banków ziemskich otaksowano w okresie sprawozdawczym 4.055 nieruchomości o łącznym obszarze 298,7 tysięcy ha, zaś dla potrzeb kredytu rejestrowego pod zastaw płodów rolnych oszacowano w 428 majątkach ca. 736 tysięcy kwintali zboża.

Wobec zaostżenia restrykcji kredytowych, zarówno liczba jak i obszar oszacowanych gospodarstw zmniejszyły się w porównaniu z latami ubiegłymi. Jedynie w dziale szacunków zbożowych wzrosła znacznie ilość pracy w związku z rozszerzeniem kredytu pod rejestrowy zastaw zboża.

Wspomnieć należy, że wskutek braku dostatecznej liczby kandydatów, którzy posiadaliby odpowiednie kwalifikacje, instytucja taksatorów przysięgłych, niezwiązanych stałym stosunkiem służbowym z Bankiem, została w roku 1930 zlikwidowana.

Zestawienie rezultatów

Państwowego

za rok

WOJEWÓDZTWA	N A B Y T O D O P A R C E L A C J I								Zmiany w za- pasie ziemi wy- nikłe wskutek odstąpienia części obsza- rów, dokona- nych zamian, pomiarów i t.d.	
	RAZEM w latach 1924—30 ¹⁾		w r. 1930		Użytki rolne w ha					
	Ilość maj. ha	Obszar ha	Ilość maj. ha	Obszar ha	Grunty orne i pastwiska polne	Łąki i pastwiska łąkowe	Lasy	Grunty polesne		Inne
1	2	3	4	5	6	7	8	9		
Ogółem										
w latach 1924—30 . . .	94	92.461,2			45.194,1	14.252,9	23.958,9	1.924,2	7.131,0	— 765,6
z czego w r. 1930 . . .			9	11.995,6	8.154,6	2.886,6	290,8	174,2	489,4	
I. Majątki własne										
Razem w l. 1924—30 . . .	78	73.348,9			32.563,0	10.832,9	21.762,2	1.598,1	6.592,6	— 750,3
z czego w r. 1930 . . .			3	7.694,3	5.591,7	1.787,0	8,0	—	307,6	
Warszawskie	14	7.251,9	—	—	—	—	—	—	—	+ 99,0 ²⁾
Łódzkie	2	185,5	—	—	—	—	—	—	—	
Kieleckie	2	339,7	—	—	—	—	—	—	—	
Lubelskie	1	202,5	—	—	—	—	—	—	—	+ 30,8
Białostockie	8	2.453,3	—	—	—	—	—	—	—	+ 71,2
Wileńskie	5	2.740,1	—	—	—	—	—	—	—	+ 9,6
Nowogródzkie	3	605,1	—	—	—	—	—	—	—	— 2,8
Wołyńskie	7	22.653,2	—	—	—	—	—	—	—	+ 796,6 ³⁾
Poleskie	6	12.646,7	—	—	—	—	—	—	—	— 817,2 ⁴⁾
Krakowskie	2	1.183,9	—	—	—	—	—	—	—	— 4,1
Lwowskie	1	456,5	—	—	—	—	—	—	—	+ 3,5
Stanisławowskie	1	87,0	—	—	—	—	—	—	—	— 1,1
Tarnopolskie	1	508,1	—	—	—	—	—	—	—	+ 5,1
Poznańskie	13	15.406,4	2	7.139,3	5.196,7	1.663,0	—	—	279,6	— 1.015,6 ³⁾
Pomorskie	12	6.629,0	1	555,0	395,0	124,0	8,0	—	28,0	+ 74,7
II. Majątki parcelowane komisowo										
Razem w l. 1924—30 . . .	16	19.112,3			12.631,1	3.420,0	2.196,7	326,1	538,4	— 15,3
z czego w r. 1930 . . .			6	4.301,3	2.562,9	1.099,6	282,8	174,2	181,8	
Kieleckie	2	186,2	—	—	—	—	—	—	—	
Białostockie	3	816,2	3	816,2	363,6	155,7	239,4	46,2	11,3	
Wileńskie	2	243,8	—	—	—	—	—	—	—	
Wołyńskie	2	3.409,0	1	1.300,0	860,0	230,0	22,0	128,0	60,0	— 1,9
Poleskie	1	274,0	—	—	—	—	—	—	—	
Poznańskie	2	13.114,1	1	1.903,1	1.085,3	713,9	—	—	82,5	
Pomorskie	4	1.069,0	1	282,0	254,0	—	—	—	28,0	— 13,4

1) Bank rozpoczął zakup majątków na parcelację w 1924 r.
2) 57,1 ha wróciło do zapasu wskutek zrzeczenia się działek przez nabywców.
3) Powiększenie zapasu ziemi nastąpiło wskutek włączenia obszarów częściowo rozparcelowanych przez b. właściciela.
4) W tem obszar wydzielony za serwituty.

akcji parcelacyjnej

Banku Rolnego

1930

Zapas ziemi po uwzględ- nieniu zmian z rubr. 9	R O Z P A R C E L O W A N O											Zapas ziemi po- zostały do parce- lacji na dzień 1.I. 1931 r.	
	RAZEM w l. 1925—30 ⁵⁾		w r. 1930		R o d z a j e p a r c e l								
	Ilość parcel	Obszar ha	Ilość parcel	Obszar ha	dla b. służby dworskiej		dla adjacjentów		na samodzielne kolonje		na wszelkie inne cele		
					Ilość parcel	Obszar ha	Ilość parcel	Obszar ha	Ilość parcel	Obszar ha	Ilość parcel		Obszar ha
10	11	12	13	14	15	16	17						
91.695,6	8.154	43.921,9											
			2.067	11.002,3	774	5.822,8	5.469	15.759,4	1.310	15.200,1	601	7.139,6	47.773,7
					100	1.354,9	1.380	4.154,2	392	4.691,1	195	802,1	
72.598,6	5.535	32.449,2			490	4.024,7	3.333	9.879,5	1.247	14.244,7	465	4.300,3	40.149,4
			1.443	8.566,8	65	865,2	864	2.735,8	389	4.646,1	125	319,7	
7.350,9	673	6.752,2	11	108,6	—	—	5	11,2	5	97,3	1	0,1	598,7
185,5	35	185,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
339,7	58	122,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	216,9
233,3	35	233,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.524,5	559	2.524,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
2.749,7	324	2.643,5	184	1.649,3	13	139,9	100	479,3	68	1.024,7	3	5,4	106,2
602,3	146	602,3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23.449,8	1.854	10.345,2	724	3.244,8	17	231,5	471	1.489,5	179	1.410,9	57	112,9	13.104,6
11.829,5	387	1.201,5	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10.628,0
1.179,8	549	1.102,9	168	411,0	5	17,9	140	237,1	23	156,0	—	—	76,9
460,0	95	460,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
85,9	48	85,9	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
513,2	152	513,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
14.390,8	361	3.033,3	188	1.432,9	12	152,2	112	330,5	59	936,1	5	14,1	11.357,5
6.703,7	259	2.643,1	168	1.720,2	18	323,7	36	188,2	55	1.021,1	59	187,2	4.060,6
19.097,0	2.619	11.472,7			284	1.798,1	2.136	5.879,9	63	955,4	136	2.839,3 ⁷⁾	7.624,3
			624	2.435,5	35	489,7	516	1.418,4	3	45,0	70	482,4	
186,2	70	186,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
816,2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	816,2
243,8	54	243,8	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.407,1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3.407,1
274,0	45	274,0	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13.114,1	2.349	9.995,1	624	2.435,5	35	489,7	516	1.418,4	3	45,0	70	482,4	3.119,0
1.055,6	101	773,6	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	282,0

5) W tem ośrodek majątku Runowo-Kraińskie zamieniony na folwark Konstantynowo-Mirowo (Strzelce).
6) Bank rozpoczął sprzedaż parcel w 1925 r.
7) W tem 13 ośrodków i gospodarstw wzorowych o obszarze 1.485 ha.

Zestawienie rezultatów

Państwowego

za rok

działalności szacunkowej

Banku Rolnego

1930

WOJEWÓDZTWA	OGÓŁEM rubr. 3+4+11+12			SZACUNEK DLA U D Z I E							
				R A Z E M				Nabywcom działek z parcelacji			
				na gruncie rubr. 5+7+9		kameralnie rubr. 6+8+10		na gruncie		kameralnie	
	Objekt.	ha	%	Objekt.	ha	Objekt.	ha	Objekt.	ha	Objekt.	ha
1	2			3		4		5		6	
Rzeczpospolita Polska	4.055	298.702	100,0	1.298	88.948	2.537	120.177	354	37.069	528	35.304
w stosunku procent.	100,0	100,0		32,0	29,8	62,6	40,2				
Warszawskie	359	53.966	18,1	88	17.780	265	33.872	28	3.650	97	7.723
Łódzkie	131	9.247	3,1	48	3.665	82	5.391	23	1.760	37	1.027
Kieleckie	282	12.433	4,2	133	5.625	144	5.469	30	2.890	75	2.685
Lubelskie	411	41.630	13,9	106	9.055	198	15.223	79	7.702	104	5.789
Białostockie	85	6.640	2,2	30	2.285	47	2.567	14	1.323	17	934
Wileńskie	140	13.621	4,6	32	2.970	101	9.264	11	1.939	57	5.047
Nowogródzkie	118	11.381	3,8	66	4.762	48	5.672	13	2.103	10	407
Wołyńskie	801	34.371	11,5	221	5.890	565	9.604	63	1.606	20	1.506
Poleskie	212	56.790	19,0	86	22.672	115	12.248	27	9.756	13	1.574
Krakowskie	137	1.662	0,5	20	292	117	1.370	7	155	15	112
Lwowskie	210	4.172	1,4	55	1.062	154	2.626	24	580	19	198
Stanisławowskie	42	958	0,3	14	704	28	254	5	590	1	12
Tarnopolskie	162	2.321	0,8	51	651	111	1.670	8	237	17	387
Poznańskie	353	21.820	7,3	125	2.672	203	8.571	4	321	28	5.751
Pomorskie	231	20.287	6,8	145	4.237	56	3.599	5	1.062	12	1.861
Śląskie	381	7.403	2,5	78	4.626	303	2.777	13	1.395	6	291

L A N I A P O Ż Y C Z E K								SZACUNEK DLA			
Na inwestycje				Na meljoracje				Kupna obiektów na parcel. przez P.B.R.		Rozdziału wierzy- telności b. ros. Banku Szlacheckiego	
na gruncie		kameralnie		na gruncie		kameralnie		n a g r u n c i e			
Objekt.	ha	Objekt.	ha	Objekt.	ha	Objekt.	ha	Objekt.	ha	Objekt.	ha
7		8		9		10		11		12	
885	16.101	1.879	27.552	59	35.778	130	57.321	191	50.162	29	39.415
								4,7	16,8	0,7	13,2
29	733	93	1.542	31	13.397	75	24.607	6	2.314	—	—
21	238	36	945	4	1.667	9	3.419	1	191	—	—
102	666	65	852	1	2.069	4	1.932	5	1.339	—	—
25	247	82	891	2	1.106	12	8.543	107	17.352	—	—
14	220	26	454	2	742	4	1.179	5	1.068	3	720
20	825	37	1.173	1	206	7	3.044	2	497	5	890
51	1.356	30	968	2	1.303	8	4.297	3	883	1	64
154	2.730	544	7.602	4	1.554	1	496	5	2.070	10	16.807
52	1.146	98	2.811	7	11.770	4	7.863	1	936	10	20.934
12	102	101	1.044	1	35	1	214	—	—	—	—
30	392	131	1.265	1	90	4	1.163	1	484	—	—
9	114	27	242	—	—	—	—	—	—	—	—
43	414	93	719	—	—	1	564	—	—	—	—
121	2.351	175	2.820	—	—	—	—	25	10.577	—	—
140	3.175	44	1.738	—	—	—	—	30	12.451	—	—
62	1.392	297	2.486	3	1.839	—	—	—	—	—	—

III. KREDYT KRÓTKOTERMINOWY I ŚREDNIOTERMINOWY.

Działalność Banku w zakresie kredytów krótko- i średnioterminowych w roku 1930 rozwinęła się znacznie, osiągając stan na dzień 1.I.1931 r. 282.205 tys. zł. wobec kwoty 244.798 tys. zł. na dz. 1.I.1930 r. Największe napięcie kredytowe przypadło na dzień 1 października 1930 r., dochodząc do nienotowanej dotychczas kwoty 329.209 tys. zł.

Tak znaczny wzrost działalności kredytowej został umożliwiony dzięki wydatnej pomocy Państwa w postaci lokat i dotacyj skarbowych na kredyty średnioterminowe oraz dzięki kredytom krótkoterminowym, udzielonym Bankowi przez zagraniczne instytucje finansowe. Przyczynił się do tego również zadowalający stan wpływów, pochodzących ze spłat kredytów, udzielonych przez Bank.

Wyżej wskazany przyływ środków finansowych do Banku przypadł na pierwsze półrocze roku sprawozdawczego; na ten okres również przypada najbardziej ożywiona działalność w kierunku doprowadzania tych środków do rolnictwa. Drugie półrocze, szczególnie w okresie realizacji zbiorów, jest raczej okresem dokonywanych przez pożyczkobiorców spłat, z którymi wiąże się przystosowana do tego okresu likwidacja zobowiązań własnych Banku. To też w zakresie operacyj czynnych Bank musiał swą działalność w drugiej połowie roku sprawozdawczego ograniczyć do najniezbędniejszych kredytów na cele specjalne.

Kredyty obrotowe.

Kredytów obrotowych dla rolnictwa udzielał Bank głównie za pośrednictwem lokalnych instytucji kredytowych, spółdzielczych albo komunalnych, opierając ten system na wieloletnim doświadczeniu. Doświadczenie to wykazuje niezbicie, że miejscowe czynniki, obeznane z warunkami gospodarczymi i finansowym stanem rolników, gwarantują w dysponowaniu kredytem ze źródeł bankowych najracjonalniejsze jego zużycowanie. Suma kredytów na ogólne cele obrotowe, doprowadzonych w ten sposób do rolnictwa, wynosiła w/g stanu na dzień 1.I.1931 r. ca. 100 milj. zł. Ze względu na odrębną formę zabezpieczenia, specjalne miejsce zajmują kredyty pod rejestrowy zastaw płodów rolnych, udzielane przez Bank w drodze wykorzystania przeznaczonego na ten cel kredytu redyskontowego w Banku Polkim oraz z własnych funduszy Banku. W dniu 1.I.1931 r. suma kredytów pod rejestrowy zastaw wynosiła ca. 26 milionów zł.

W związku ze specjalną troską Rządu o rozwój rolnictwa i należyte postawienie jego produkcji, Bank udzielał poszczególnym gałęziom produkcji rolnej względnie na zaopatrzenie się rolników w ulepszone środki produkcji specjalnych kredytów obrotowych (o których mowa niżej), or-

ganizując je pod względem techniki udzielania w sposób, który daje gwarancję osiągnięcia zamierzonego przez Bank celu (jak np. regulowanie rachunków za pożyczkobiorcę u dostawcy, udzielanie kredytu na podstawie oryginalnych faktur lub listów przewozowych i t. p.).

Kredyty na zakup nawozów sztucznych.

Spadek cen płodów rolnych i związane z tym znaczne obniżenie rentowności gospodarstwa rolnego spowodowały wybitne zmniejszenie zapotrzebowania na nawozy sztuczne.

W roku 1930 Bank udzielił kredytów na zakup nawozów sztucznych na ogólną sumę 37.534 tys. zł., co stanowi ca. 50% spadku w porównaniu z rokiem poprzednim.

Następujące zestawienie ilustruje działalność Banku w tej dziedzinie według wyników poszczególnych lat:

W l a t a c h:	Nawozy dostarczone przez Bank		
	w i o s n ą	j e s i e n i ą	r a z e m
	w t o n n a c h		
1925 (zapoczątkowanie akcji) . . .	2.645	9.132	11.777
1926	33.049	54.216	87.265
1927	48.251	108.539	156.790
1928	119.100	212.237	331.337
1929	231.375	213.563	444.938
1930	114.277	98.521	212.798

Z pośród nawozów sztucznych rozprowadzonych przez Bank największy spadek ilościowy wykazują nawozy fosforowe (ca. 60%) i wapno rolnicze (ca. 50%). Nawozy potasowe krajowe, dzięki zaniechaniu importu towaru zagranicznego, utrzymały prawie całkowicie stan posiadania.

W dziale nawozów azotowych spadek wyniósł 25,3%.

Największą ilość nawozów rozprowadzono na terenie województwa warszawskiego, a mianowicie 27.395 tonn. Następne miejsce przypadło na województwo poznańskie — 27.033 tonn, dalej województwo łódzkie — 24.645 tonn, województwo śląskie — 19.212 tonn i t. d. Ostatnie miejsce zajęło województwo nowogródzkie — 2.756 tonn.

Wzorem lat ubiegłych istotą działalności Banku w zakresie rozprowadzania nawozów sztucznych było nabywanie ich przez Bank w charakterze komitenta dla różnych instytucji rolniczych, handlowych, kredytowych i t. p. i udzielania im przytem kredytu na 9-miesięczny okres.

Pierwsze miejsce w zaopatrywaniu rolnictwa w nawozy przy pomocy kredytowej Banku zajmowały nadal organizacje spółdzielcze, które ogółem rozprowadziły ca. 71,5% całej ilości dostarczonych przez Bank w roku sprawozdawczym nawozów. Dalej instytucje kredytowe komunalne — 8,1%, dalsze miejsca zajęły grupy rolników, hurtownie i t. p.

Kredyty na zakup nasion selekcyjnych.

Zaopatrzenie rolnictwa w nasiona selekcyjne w latach ubiegłych jak również b. niskie ceny zbóż spowodowały znaczne zmniejszenie się zapotrzebowania rolnictwa na uszlachetnione nasiona kwalifikowane. W związku z tem Bank przeznaczył na zakup przez rolników nasion selekcyjnych w roku sprawozdawczym sumę 4.520 tys. zł., czyli ca. o 50% niższą niż w roku poprzednim.

Kredyty na zakup pasz treściwych.

W ramach kredytów na zakup pasz treściwych, uruchomionych jeszcze w 1926 r., rolnicy wykorzystali sumę ponad 8.646 tys. zł. Kredyty te w praktyce okazały się wysoce produkcyjne, gdyż dzięki wzmoczeniu użycia tych pasz znacznie podniosła się mleczność krów. Należy podkreślić ich specjalną aktualność, gdyż w tym okresie gospodarstwa rolne zaczęły przechodzić na bardziej intensywną produkcję zwierzęcą. Jesienią 1930 roku uruchomiono na ten cel nowy kredyt w wysokości zł. 3.000.000, część którego zrealizowano do końca roku sprawozdawczego.

Kredyty dla gospodarstw rybnych na dokarmianie ryb w stawach sztucznych.

W roku sprawozdawczym Bank po raz pierwszy uruchomił kredyty dla gospodarstw rybnych na dokarmianie ryb w stawach sztucznych w ogólnej sumie 2.419 tys. zł. Kredyty te były udzielane w porozumieniu z organizacjami fachowcami producentów ryb, przytem wysokość poszczególnych pożyczek uzależniono od obszaru odnośnych rybołówstw i ich wydajności. Zużycie tych kredytów na właściwy cel kontrolowano przez inżynierów-rolników, pracowników Banku, którzy w zwiedzanych rybołówstwach stwierdzili dodatnie wyniki w postaci znacznego przyrostu rybostanu.

Kredyty obrotowe na inne cele gospodarcze.

Poza tem Bank finansował cały szereg pomniejszych gałęzi, mając na uwadze bądź specjalną ich rentowność, bądź ogólnopaństwową politykę rolną. Z tych kredytów należy wymienić kredyty na uprawy specjalne, których ogólna suma wyniosła 4.702 tys. zł., kredyty na uprawę nasion ogrodowych dla plantatorów i subplantatorów 700 tys. zł., kredyty obrotowe mleczarskie 63 tys. zł., na skup i przeróbkę lnu 60 tys. zł., kredyty na cele przetwórstwa mięsnego, fabrykacji konserw 459 tys. zł. i t. p. Jak i w latach ubiegłych udzielał Bank również kredytów obrotowych producentom nasion buraka cukrowego, mając na względzie duże znaczenie tej hodowli dla kultury naszego rolnictwa i dla eksportu. Ogólna suma przyznanego na ten cel kredytu w roku 1930 wynosi ca. 7,9 milj. zł. Wreszcie wspomnieć należy o przejściowych kredytach na sporządzanie planów meljoracyjnych spółkom wodnym i osobom fizycznym, potrącanych przy wypłacie spółkom pożyczek meljoracyjnych w obligacjach. Przejściowe kredyty na meljoracje w roku sprawozdawczym wyniosły sumę 600 tys. zł.

Kredyty średnioterminowe na inwestycje.

Kredyt średnioterminowy, udzielany przez Bank na inwestycje w rolnictwie, które z natury swojej nie mogą amortyzować się w ciągu jednego okresu gospodarczego, stanowił w roku sprawozdawczym specjalną troskę Banku, który czynił duże wysiłki, aby przez szersze udostępnienie dogodnego i racjonalnego kredytu dla rolnictwa, ułatwić mu przetrwanie zlej konjunktury. Uzyskane na ten cel lokaty Skarbu Państwa w wysokości 38 milj. zł. były, oczywiście, niewspółmierne do potrzeb rolnictwa w tym zakresie; Bank zaś nie mógł zaangażować w tym kredycie znaczniejszych środków własnych, mając na względzie konieczność utrzymania ich płynności. Ogólna suma kredytów średnioterminowych według stanu na dzień 1 grudnia 1930 r. tem niemniej wynosi ca. 76 milj. zł. i świadczy o określonym kierunku polityki kredytowej Banku w tej dziedzinie.

Kredyty na cele mleczarskie.

Poza udzielaniami mleczarniom spółdzielczym kredytami obrotowymi, Bank, wzorem lat ubiegłych, udzielał kredytów średnioterminowych na budowę nowych mleczarni, przebudowę starych i na zakup przyrządów i ma-

szyn mleczarskich. Ogólna suma przyznanych na ten cel kredytów do końca okresu sprawozdawczego osiągnęła kwotę 1.915 tys. zł.

Przy udzielaniu tych kredytów Bank kierował się zasadą popierania przede wszystkim spółdzielni powstałych na zdrowych podstawach organizacyjnych i posiadających warunki do przejścia na urządzenia parowe.

Kredyty na cele hodowlane.

Dostosowując się do wzrostu zapotrzebowania rolnictwa na kredyty inwestycyjne w zakresie hodowli, Bank w okresie sprawozdawczym rozszerzył znacznie średnioterminowe kredyty hodowlane. Kredyty te były udzielane na kupno buhajów, zakładanie zarodowych gniazd bydła rogatego i na kupno zarodowego materiału trzody chlewnej, na hodowlę drobiu i pszczelarstwo. Suma kredytów przyznanych na te cele w ciągu okresu sprawozdawczego wynosiła 2.278 tys. zł.

Kredyty na ogniotrwałe materiały na krycie dachów.

Doceniając potrzebę zapoczątkowanego w roku 1929 kredytu w materiałach ogniotrwałych na krycie dachów, Bank przeznaczył początkowo na ten cel w roku ubiegłym 500 tys. zł., całkowicie rozprowadzone w ciągu sierpnia 1930 r. Dążąc do zapewnienia rolnikom stałej w tym kierunku pomocy, akcję kredytowania w materiałach ogniotrwałych oparto w początkach września na tej zasadzie, że Bank, udzielając rolnikom kredytu 2-letniego, zapewnił sobie także kredyt u producentów. Pożyczki oparte na tych zasadach wynosiły ca. 1 milion złotych, mimo że akcję rozpoczęto w końcu sezonu budowlanego 1930 r.

Kredyty na zakładanie sadów handlowych.

Kredyty na zakładanie sadów handlowych były udzielane w sezonie wiosennym i jesiennym. Akcja prowadzona była przy zachowaniu zasady współpracy z fachowcami organizacjami rolniczymi i ogrodnictwami. Ogółem w okresie sprawozdawczym przeznaczono na ten cel sumę 1.152 tys. zł. Poza tem udzielane były również kredyty dla ogrodników na budowę szklarni, które ogółem wyniosły kwotę 150 tys. zł.

Rozprowadzanie kredytów.

Jak i poprzednio przy rozdzielaniu kredytów krótkoterminowych, Bank w dużej mierze opierał się na współpracy z lokalnymi instytucjami spółdzielczymi i komunalnymi, unikając bezpośredniego kredytowania poszczególnych rolników. W stosunku do niektórych z tych instytucyj Bank korzystał z pośrednictwa ich central finansowych. Wybór instytucyj pośredniczącej Bank uzależniał od możliwości uzyskania dostatecznego zabezpieczenia kredytów i pewności, że udzielony kredyt będzie rzeczywiście i racjonalnie rozprowadzony pomiędzy rolników i na wskazane przez Bank cele.

Tablica na str. 48—49 wskazuje udział poszczególnych rodzajów lokalnych instytucyj w rozprowadzaniu kredytów krótko- i średnioterminowych Banku w końcu roku sprawozdawczego i poprzedniego.

Według przynależności do poszczególnych centralnych organizacyj spółdzielczych, spółdzielnie partycypowały w kredytach krótkoterminowych Banku na dzień 1.I.1931 r. jak następuje:

	tys. zł.	%
OGÓŁEM: Organizacje Spółdzielcze	136.552	100,0
w tem: { Zjednoczenie Spółdzielni Rolniczych R. P.	89.955	65,9
{ Unja Związków Spółdzielczych w Polsce	42.332	31,0
{ Inne związki	4.265	3,1

Wobec przyjętego przez Bank systemu kredytowania rolnictwa przez instytucje pośredniczące, kontrola i nadzór nad ich działalnością odgrywa niezmiernie ważną rolę. Kontrola instytucyj pośredniczących odbywała się zarówno pod kątem zabezpieczenia interesów Banku jako wierzyciela, jak i sposobu rozprowadzania kredytów pomiędzy ostatnich ich odbiorców. W tym celu lustratorzy-pracownicy Banku dokonywali inspekcji instytucyj pośredniczących, a przedstawiciele Banku uczestniczyli w posiedzeniach władz spółdzielczych central finansowych i gospodarczych, korzystających z kredytów Banku.

W roku sprawozdawczym Bank dokonał ogółem 352 lustracji, w tem 12 oddziałów sześciu central spółdzielczych, 137 gminnych kas oszczędności, 58 komunalnych kas oszczędności, 40 spółdzielni mleczarskich, 61 spółdzielni kredytowych, 20 spółdzielni rolniczo-handlowych, 20 sekcji maszynowych, 10 innych instytucyj.

Wychodząc z założenia, iż sprawność współpracy instytucyj pośredniczących z Bankiem w dużej mierze jest uzależniona od stopnia kwalifikacji ich personelu, wzorem lat ubiegłych Bank zorganizował w roku sprawozdawczym 8 kursów dla kierowników i rachmistrzów gminnych kas pożyczkowo-oszczędnościowych, z tego 1 kurs sześciodniowy w Płocku i 7 dwudniowych t. zw. pobilansowych w Wilnie, Lublinie, Białej Podlaskiej, Siedlcach, Chełmie, Zamościu i Kazimierzu Dolnym. Kursy dwudniowe były uruchomione po raz pierwszy i miały za cel zaznajomienie słuchaczy ze sposobem sporządzania bilansów rocznych oraz wytknięcie uprzednio zauważonych błędów. Akcja ta wykazała znaczny wpływ na usprawnienie działalności tych kas, których pracownicy wysłuchali kursu.

Poza tem urządzony był w Piotrkowie kurs nadzoru nad gminami kasami pożyczkowo-oszczędnościowymi samorządu gminnego. Ogółem zostało przeszkolonych 365 kierowników i rachmistrzów kas gminnych oraz 24 inspektorów samorządu gminnego.

Splacalność kredytów.

Pomimo niezwykle ciężkiego dla rolnictwa przebiegu kryzysu gospodarczego w r. 1930, splacalność kredytów krótko- i średnioterminowych Banku utrzymała się na poziomie zupełnie zadowalającym przy minimalnym odsetku protestów wekslowych. W dużym stopniu należy to przypisać racjonalnemu systemowi stosowania prolongat, które były udzielane w granicach realnych potrzeb i przy zachowaniu zasady ściągania części długu. Pozwoliło to Bankowi, bez nadmiernego uciekania się do presji, utrzymać płynność środków obrotowych w stanie należytym, umożliwiającym sprostanie własnym zobowiązaniom.

W roku sprawozdawczym została splacona Bankowi z tytułu kredytów krótko- i średnioterminowych suma 213.613 tys. zł., z czego w pierwszym półroczu 33.450 tys. zł. i w drugim 180.160 tys. zł.

Zestawienie kredytu

w Państwowym

wg. stanu na dzień

Sumy w tysiącach złotych

KATEGORJE KREDYTOBIORCÓW	OGÓŁEM		O D D Z I A Ł Y							
			Warszawa		Lwów		Wilno		Łuck	
	Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
RZECZPOSPOLITA POLSKA	282.205	100,0	71.144	100,0	33.033	100,0	26.344	100,0	25.917	100,0
w stosunku procentowym . . .	100,0		25,2		11,7		9,3		9,2	
I. Rolnicy	48.008	17,0	11.521	16,2	6.032	18,3	2.745	10,4	7.559	29,2
1) indywidualnie i grupowo . . .	41.572	14,7	8.892	12,5	5.944	18,0	2.709	10,3	6.778	26,2
2) spółki wodne	891	0,3	546	0,8	46	0,2	9	0,0	10	0,0
3) spółki maszynowe	5.545	2,0	2.083	2,9	42	0,1	27	0,1	771	3,0
II. Spółdzielnie	136.552	48,4	34.014	47,8	19.218	58,2	15.049	57,1	12.853	49,6
1) kredytowe	97.216	34,5	21.551	30,3	15.141	45,8	12.482	47,4	11.758	45,4
2) rolniczo-wytwórcze	1.152	0,4	274	0,4	331	1,0	518	2,0	29	0,1
3) rolniczo-handlowe	28.223	10,0	6.346	8,9	3.288	10,0	1.855	7,0	872	3,4
4) mleczarskie i jajczarskie . . .	6.220	2,2	2.613	3,7	384	1,2	181	0,7	179	0,7
5) spożywcze	2.782	1,0	2.674	3,7	—	—	10	0,0	8	0,0
6) inne spółdzielnie	959	0,3	556	0,8	74	0,2	3	0,0	7	0,0
III. Związki i instytucje komunalne	62.829	22,3	10.007	14,1	6.569	19,9	8.415	32,0	5.054	19,5
1) wydziały powiatowe	2.436	0,9	1.305	1,8	25	0,1	425	1,6	167	0,7
2) powiatowe kasy oszczędn.	46.837	16,6	4.609	6,5	6.544	19,8	7.387	28,1	3.143	12,1
3) gminne kasy poz.-oszczędn.	13.527	4,8	4.093	5,8	—	—	574	2,2	1.744	6,7
4) zakłady aprow. i inne komun.	29	0,0	—	—	—	—	29	0,1	—	—
IV. Przedsiębiorstwa rolniczo-handlowe i rolniczo-przemysłowe	25.953	9,2	8.543	12,0	1.079	3,2	111	0,4	81	0,3
V. Banki akcyjne (na akcje zleczone)	3.926	1,4	2.872	4,0	—	—	—	—	175	0,7
VI. Społeczne instytucje kultury rolnej	2.559	0,9	1.813	2,6	131	0,4	24	0,1	195	0,7
VII. Instytucje parcelacyjne	2.378	0,8	2.374	3,3	4	0,0	—	—	—	—

krótkoterminowego

Banku Rolnym

1-szy stycznia 1931 r.

Sumy w tysiącach złotych

B A N K U														AGENTURA	
Katowice		Kraków		Grudziądz		Poznań		Lublin		Kielce		Pińsk		Gdynia	
Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%	Suma	%
7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22
23.871	100,0	22.443	100,0	20.645	100,0	19.577	100,0	16.780	100,0	12.915	100,0	5.359	100,0	4.177	100,0
8,5		8,0		7,3		6,9		5,9		4,6		1,9		1,5	
348	1,5	1.586	7,1	5.240	25,4	2.308	11,8	2.086	12,4	2.983	23,1	1.444	27,0	4.156	99,5
287	1,2	1.366	6,1	5.159	25,0	2.136	10,9	1.174	7,0	1.718	13,3	1.253	23,4	4.156	99,5
16	0,1	9	0,0	—	—	31	0,2	98	0,6	85	0,7	41	0,8	—	—
45	0,2	211	1,0	81	0,4	141	0,7	814	4,8	1.180	9,1	150	2,8	—	—
9.083	38,1	17.900	79,8	10.012	48,5	11.601	59,3	2.804	16,7	2.352	18,2	1.666	31,1	—	—
5.440	22,8	11.236	50,1	8.781	42,5	8.024	41,0	650	3,9	1.041	8,1	1.112	20,8	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
3.301	13,8	6.205	27,6	880	4,3	2.293	11,7	1.629	9,7	1.077	8,3	477	8,9	—	—
264	1,1	459	2,1	261	1,3	1.091	5,6	477	2,8	234	1,8	77	1,4	—	—
78	0,4	—	—	—	—	—	—	12	0,1	—	—	—	—	—	—
—	—	—	—	90	0,4	193	1,0	36	0,2	—	—	—	—	—	—
1.201	5,0	1.529	6,8	4.594	22,3	4.185	21,4	11.750	70,0	7.283	56,4	2.242	41,8	—	—
90	0,4	50	0,2	—	—	—	—	171	1,0	149	1,2	54	1,0	—	—
1.030	4,3	1.479	6,6	4.594	22,3	4.185	21,4	7.894	47,0	4.010	31,0	1.962	36,6	—	—
81	0,3	—	—	—	—	—	—	3.685	22,0	3.124	24,2	226	4,2	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
13.235	55,4	909	4,0	544	2,6	1.119	5,7	62	0,4	249	1,9	—	—	21	0,5
—	—	424	1,9	202	1,0	253	1,3	—	—	—	—	—	—	—	—
4	0,0	95	0,4	53	0,2	111	0,5	78	0,5	48	0,4	7	0,1	—	—
—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—

Działalność Banku w zakresie poruczonem.

I. ADMINISTROWANIE FUNDUSZAMI RZĄDOWEMI.

Wzorem lat ubiegłych Bank administrował funduszami rządowemi, przeznaczonemi na cele związane z przebudową ustroju rolnego, wznoszeniem zabudowań zniszczonych lub uszkodzonych wskutek działań wojennych oraz z zakładaniem lub rozwijaniem warsztatów pracy inwalidów.

Stan dotacji na fundusze administrowane wzrósł z 301.884 tys. złotych w dn. 1 stycznia 1930 r. do 393.442 tys. zł. w dn. 1 stycznia 1931 r. Stan pożyczek z tych funduszów wraz z ratami pożyczek wzrósł z 255.095 tys. zł. w dn. 1 stycznia 1930 r. do 354.504 tys. zł. w dniu 1 stycznia 1931 r.

Rozwój kredytów z funduszów poszczególnych Ministerstw w roku 1930 ilustruje poniższe zestawienie:

F u n d u s z e	Stan na dz. 1.I. 1930 r.		Stan na dz. 1.I. 1931 r.	
	Ilość pożyczek	Suma udzielonych pożyczek w tys. zł.	Ilość pożyczek	Suma udzielonych pożyczek w tys. zł.
Razem	270.333	255.095	362.524	354.504
Ministerstw:				
Reform Rolnych	158.995	173.233	237.961	261.879
Rolnictwa	5.613	23.940	4.114	23.239
Robót Publicznych	105.082	57.490	118.629	67.345
Skarbu	643	432	1.814	1.777
Innych Ministerstw	—	—	6	264

Szczegółowe zestawienie stanu pożyczek na dz. 1.I.1931 r., udzielonych z poszczególnych funduszów administrowanych przez Państwowy Bank Rolny, zawiera załączona tablica na str. 56—57, obroty zaś na rachunkach tych funduszów w r. 1930 wykazuje tablica na str. 54—55.

Zaznaczyć należy zmiany, jakie zaszły w poszczególnych funduszach, oraz okoliczności zasługujące na specjalne podkreślenie:

Finansowanie parcelacji i osadnictwa odbywało się nadal z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, administrowanego przez Bank. Ogólna suma zrealizowanych w okresie sprawozdawczym pożyczek inwestycyjnych wyniosła 17.252 tys. zł., pożyczek gruntowych — 7.258 tys. zł. Poza tem w ciągu

roku 1930 fundusz zapomóg i kredytu ulgowego wzrósł o sumę 7.318 tys. zł. wskutek dokonanej konwersji dawnych pożyczek osadniczych. Stan kredytów z tego funduszu na dz. 1 stycznia 1931 r. wyrażał się sumą 95.238 tys. zł. udzielonych 47.907 gospodarstwom. Kredyty z tego funduszu przeznaczone były w roku sprawozdawczym głównie na inwestycje, gdyż udzielanie pożyczek na kupno gruntu, będących ustawowo uzupełnieniem pożyczek w listach zastawnych P. B. R., uległo dalszemu zahamowaniu wobec zmniejszonych możliwości lokacyjnych dla walorów długoterminowych.

Akcja udzielania kredytów przy komasacji, uregulowana rozporządzeniem z dn. 5.VII.1929 r. o państwowej pomocy kredytowej przy scalaniu gruntów, dała poważne rezultaty, szczególnie w zakresie kredytów na przenoszenie i wznoszenie nowych budynków gospodarczych i mieszkalnych. Prócz tego udzielana była pomoc kredytowa na dokupno gruntu, na powiększanie karłowatych scalonych gospodarstw oraz na pokrycie kosztów scaleniowych. Z funduszu pomocy kredytowej przy scalaniu gruntów udzielono w roku sprawozdawczym pożyczek 12.568 na sumę 11.180 tys. zł.

Czynny jeszcze w ciągu pierwszego półroczu roku sprawozdawczego fundusz na popieranie wytwórczości roślinnej z końcem tego roku (z uwagi na zmieniony system kredytowania, podobnie jak i fundusz meljoracyjny i na podniesienie wytwórczości zwierzęcej) przeszedł w stan likwidacji.

W stosunku do funduszy Ministerstwa Robót Publicznych, przeznaczonych na pomoc przy odbudowie obiektów zniszczonych przez wojnę, należy zaznaczyć, że skomplikowane i uciążliwe administrowanie temi funduszami zostało złagodzone w r. 1930 przez pewne celowe zarządzenia M. R. P.; z uwagi na to Bank spodziewa się w najbliższym czasie dalszych zarządzeń, zasadniczo upraszczających tryb postępowania przy korzystaniu z tego funduszu i przy administrowaniu nim.

Pomoc z inwalidzkiego kredytowego funduszu gospodarczego, dającego inwalidom wojennym możliwość zakładania względnie rozbudowy warsztatów pracy na roli, w rzemiośle, przemyśle i handlu, przybrała w roku sprawozdawczym niezwykle silne tempo rozwoju i wyraża się cyfrą 1.720 tys. zł. przy 1.530 pożyczkach. Stan udzielonych kredytów z tego funduszu na dz. 1.I.1931 r. wynosił 1.777 tys. zł.

II. LIKWIDACJA WIERZYTELNOŚCI

b. rosyjskich, pruskich i galicyjskich instytucji kredytowych i osadniczych.

W zakresie likwidacji wierzytelności b. rosyjskich instytucji kredytu ziemskiego Bank, poza normalnym tokiem pracy, był w ciągu roku 1930 zaabsorbowany głównie rozwiązywaniem spółek włościańskich, objętych akcją scaleniową, oraz segregowaniem i przepisywaniem obciążających je należności na powstałe samodzielne parcele. Ponieważ rozsegregowane wierzytelności stanowiły drobne przeważnie kwoty, Bank dążył do ich przedterminowej spłaty, pragnąc w ten sposób uniknąć zbyt uciążliwej i kosztownej administracji. Z pośród innych spraw, podjętych w okresie sprawozdawczym, na uwagę zasługuje rozpoczęcie czynności, zmierzających do uzyskania przedterminowej spłaty wierzytelności Banku Szlacheckiego z sum, złożonych przez Skarb Państwa do depozytu w sądach okręgowych tytułem wynagrodzenia za majątki, przejęte na osadnictwo wojskowe.

B. rosyjskie państwowe banki ziemskie.

B. pruskie instytucje osadnicze i finansowe.

Tryb likwidacji wierzytelności pruskich banków rentowych uległ w okresie sprawozdawczym pewnej zmianie na skutek rozporządzenia Prezydenta R. P. z dn. 24 listopada 1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 80 poz. 627), które przyspiesza spłatę należności, opiewających na zbyt drobne raty, w celu zmniejszenia kosztów administracyjnych.

Z uwagi na niezakończoną akcję ujawniania wierzytelności, wydane zostały poza tem dwa rozporządzenia: jedno dla województw poznańskiego i pomorskiego (Dz. U. R. P. Nr. 76 poz. 597), drugie dla górnośląskiej części województwa śląskiego (Dz. U. R. P. Nr. 76 poz. 598), które przedłużają termin przedawnienia rent, rat rentowych i hipotek, amortyzacyjnych do dnia 31 grudnia 1931 r.

W związku z ciężką sytuacją rolnictwa zostały wprowadzone na mocy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 26.XI.1930 r. (Dz. U. R. P. Nr. 87 poz. 681) poważne ulgi w spłacie zaległych rat pożyczek amortyzacyjnych i rent: Komisji Kolonizacyjnej, banków rentowych oraz Komisji Krajowej we Lwowie.

B. Komisja Krajowa dla włości rentowych.

W ciągu roku 1930 Bank zakończył również wszelkie prace przygotowawcze, związane z przedterminową likwidacją rent b. Komisji Krajowej dla włości rentowych we Lwowie.

III. INNE CZYNNOŚCI PORUCZONE.

W ciągu pierwszego półroczu roku sprawozdawczego Bank prowadził techniczną stronę operacyj, związanych z tworzeniem państwowych rezerw zbożowych na zlecenie i rachunek Skarbu Państwa. Z dniem 1 stycznia 1931 r. akcję rezerw zbożowych przejęły Państwowe Zakłady Przemysłowo-Zbożowe.

W maju 1930 roku została wykończona budowana przez Bank chłodnia w Gdyni i oddana do użytku spółce eksploatacyjnej p. f. „Chłodnia i Składy Portowe w Gdyni” Ska z ogr. odp.

Podobnie jak i w roku poprzednim Bank administrował rzeźniami eksportowymi w Dębicy i Chodorowie.

W roku sprawozdawczym Bank prowadził prace przygotowawcze, związane z projektem finansowania emigracji. Akcja ta została zlecona Bankowi na podstawie uchwały Rady Ministrów z dnia 23 marca 1929 roku.

Zestawienie obrotów administrowanych przez w roku

Sumy w tysiącach złotych

FUNDUSZE	STAN NA DZIEŃ 1 STYCZNIA 1930 R.			
	RAZEM rubr. 3—5	z c z e g o:		
		K a s a	P o ż y c z k i	K o m i s a n c i
1	2	3	4	5
O g ó ł e m	301.884	37.264	255.435*	9.185
a) czynne	278.022	37.264	231.666	9.092
b) likwidowane	23.862	—	23.769	93
I. Ministerstwo Reform Rolnych	212.375	30.280	173.233	8.862
a) czynne	192.361	30.280	153.312	8.769
1. Zapomóg i kredytu ulgowego	89.270	20.513	59.992	8.765
2. Na zabudowę osad	330	—	330	—
3. Górnośląski bankowy fundusz ulgowy	1.000	1.000	—	—
4. Pomocy kredytowej przy scalaniu gruntów	32.976	7.253	25.723	—
5. Pomocy kredytowej przy meljoracjach	768	599	165	4
6. Pomocy kredytowej przy znoszeniu służebności	130	130	—	—
7. Zwrotu kosztów wykonania scalania przez O. U. Z.	3.021	—	3.021	—
8. Zwrotu kosztów za regulację i zamknięcie hipotek	32	—	32	—
9. Reszty ceny sprzedażnej z parc. majątk. państw.	64.003	—	64.003	—
10. Zapomóg na zakup budulca dla osadn. wojsk.	785	785	—	—
11. Zwrotu kosztów i opłat przy znoszeniu służebności	46	—	46	—
b) likwidowane	20.014	—	19.921	93
1. Pomocy kredytowej dla osadników cywil. 1923/27	14.445	—	14.414	31
2. Pomocy kredytowej dla osadników wojsk. 1923/27	4.934	—	4.934	—
3. Osadniczy	2	—	2	—
4. Pomocy kredytowej dla osadników	230	—	168	62
5. Zasiłków dla inwalidów i zasłużonych żołnierzy	1	—	1	—
6. Żołnierski 83 milj.	2	—	2	—
7. Budowlany 1922 r. 1 miljarda marek	0.	—	0.	—
8. Pomocy dla optantów z Niemiec	396	—	396	—
9. Wojskowy fundusz ziemski	4	—	4	—
10. Należn. za mat. bud. wydane ponad normę osadn. wojsk.	—	—	—	—
II. Ministerstwo Rolnictwa	24.331	390	23.941	—
a) czynne	20.483	390	20.093	—
1. Na popieranie wytwórczości roślinnej	3.327	318	3.009	—
2. Kredytu na meljoracje	17.156	72	17.084	—
b) likwidowane	3.848	0.	3.848	—
1. Hodowlany	3.556	—	3.556	—
2. 1 miljarda marek 1920 r.	78	—	78	—
3. 235 milionów koron austriackich	28	0.	28	—
4. 30 milionów marek	11	—	11	—
5. Pozostałości po okupantach	11	—	11	—
6. Na pomoc rolną 1921 r. 3 miliardów marek „A”	40	—	40	—
7. Na osadnictwo wojsk. 2 miliardów marek „B”	41	—	41	—
8. 500 milionów marek „C”	7	—	7	—
9. Pomocy rolnej dla reemigrantów 500 milj. marek „E”	0.	—	0.	—
10. Pomocy rolnej dla reemigrantów 1923 r.	1	—	1	—
11. Pomocy dla poszkodowanych przez klęski żywiołowe	0.	—	0.	—
12. Likw. wierz. b. Og. Kom. Zakupu Stadników Rozplod.	75	—	75	—
III. Ministerstwo Robót Publicznych	63.253	5.101	57.829	323
1. Na odbudowę (czynny)	63.253	5.101	57.829	323
IV. Ministerstwo Skarbu	1.925	1.493	432	—
a) czynne	1.925	1.493	432	—
1. Inwalidzki kredytowy fundusz gospodarczy	1.925	1.493	432	—
2. Inne	—	—	—	—
b) likwidowane	—	—	—	—
1. Kredytowy dla inwalidów wojen. na cele produkcyjne	—	—	—	—
V. Inne fundusze (czynne)	—	—	—	—

Wliczono następujące podpozycje: 1) dłużnicy . . . . . 253.437 tys. zł. 342.606 tys. zł.
2) raty pożyczek . . . . . 1.658 „ „ 11.897 „ „
3) umorzone pożyczki . . . . . 340 „ „ 603 „ „

UWAGA: 0. oznacza sumę niżej 500 zł. *) 255.435 tys. zł. **) 355.106 tys. zł.

funduszy rządowych Państwowy Bank Rolny 1930

Sumy w tysiącach złotych

OBROT Y w roku sprawozdawczym	STAN W DNIU 31 GRUDNIA 1930 R.					
	Powiększenie	Zmniejszenie	RAZEM rubr. 9—11	z c z e g o:		
				K a s a	P o ż y c z k i	K o m i s a n c i
6	7	8	9	10	11	
118.547	26.990	393.441	28.993	355.107**)	9.341	
116.498	14.519	380.001	28.993	341.697	9.311	
2.049	12.471	13.440	—	13.410	30	
97.605	20.082	289.898	21.757	261.882	6.259	
97.486	10.128	279.719	21.757	251.733	6.229	
30.142	930	118.482	17.170	95.083	6.229	
—	330	—	—	—	—	
26	—	1.026	872	154	—	
7.879	2.031	38.824	2.664	36.160	—	
280	—	1.048	302	746	—	
—	130	—	—	—	—	
4.390	1.187	6.224	—	6.224	—	
67	27	72	—	72	—	
54.439	5.375	113.067	—	113.067	—	
—	36	749	749	—	—	
263	82	227	—	227	—	
119	9.954	10.179	—	10.149	30	
14	6.549	7.910	—	7.880	30	
33	3.247	1.720	—	1.720	—	
—	0.	2	—	2	—	
15	82	163	—	163	0.	
—	0.	1	—	1	—	
—	1	1	—	1	—	
—	0.	0.	—	0.	—	
—	72	324	—	324	—	
—	1	3	—	3	—	
57	2	55	—	55	—	
3.656	2.482	25.505	2.265	23.240	—	
3.650	1.847	22.286	2.265	20.021	—	
—	—	3.327	—	3.327	—	
3.650	1.847	18.959	2.265	16.694	—	
6	635	3.219	—	3.219	—	
0.	558	2.998	—	2.998	—	
0.	11	67	0.	67	—	
2	6	24	—	24	—	
—	4	7	—	7	—	
1	4	8	—	8	—	
1	9	32	—	32	—	
1	19	23	—	23	—	
—	2	5	—	5	—	
—	0.	0.	—	0.	—	
—	0.	1	—	1	—	
1	1	0.	—	0.	—	
—	21	54	—	54	—	
9.174	2.166	70.261	2.043	67.946	272	
9.174	2.166	70.261	2.043	67.946	272	
4.885	2.230	4.580	2.804	1.776	—	
2.961	348	4.538	2.804	1.734	—	
461	348	2.038	304	1.734	—	
2.500	—	2.500	2.500	—	—	
—	—	—	—	—	—	
1.924	1.882	42	—	42	—	
3.227	30	3.197	124	263	2.810	

Zestawienie pożyczek

administrowanych przez

wg. stanu na dzień

Sumy w tysiącach złotych

WOJEWÓDZTWA	O G Ó Ł E M rubr. 3+9+14+15+16				MINISTERSTWO REFORM ROLNYCH									
					R A Z E M rubr. 4—8		Fund. zapo- móg i kred. ulgowego		Inne kredyty dla osadników		Komasacja		Reszta ceny sprzedażnej gruntów państwowych	
	Ilość poż.	%	Suma	%	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma
1	2			3		4		5		6		7		
Rzeczpospolita Polska	362.524	100,0	354.504	100,0	237.961	261.879	47.907	95.238	13.000	10.148	139.070	42.739	36.744	113.065
w stosunku procent.	100,0		100,0		65,7	73,9								
Warszawskie	26.270	7,2	32.216	9,1	19.855	22.450	2.797	6.027	932	884	14.182	6.362	1.943	9.077
Łódzkie	10.883	3,0	24.405	6,9	10.270	15.616	1.658	2.731	137	82	5.597	1.753	2.694	10.887
Kieleckie	24.483	6,8	34.455	9,7	22.109	32.625	3.124	4.034	766	417	8.605	3.242	9.540	24.901
Lubelskie	40.731	11,2	34.226	9,7	30.128	27.070	3.812	12.019	2.076	1.246	21.745	6.216	2.036	7.415
Białostockie	55.237	15,2	32.324	9,1	39.977	19.507	3.007	5.290	375	337	32.886	6.549	3.685	7.312
Wileńskie	34.545	9,5	23.514	6,6	20.847	15.622	3.708	7.346	779	822	15.046	6.101	963	1.250
Nowogródzkie	27.435	7,6	23.009	6,5	16.998	16.540	3.102	4.814	855	997	6.505	2.796	6.404	7.899
Wołyńskie	58.782	16,2	38.345	10,8	42.842	29.573	7.538	13.530	1.524	1.090	29.786	7.756	3.994	7.197
Poleskie	35.358	9,8	20.194	5,7	10.107	10.519	2.631	6.143	1.446	695	4.250	1.528	1.780	2.153
Krakowskie	2.128	0,6	2.646	0,7	689	772	551	585	—	—	22	32	116	155
Lwowskie	6.632	1,8	7.656	2,2	3.048	5.070	2.267	4.530	744	506	—	—	37	34
Stanisławowskie	7.763	2,1	6.508	1,8	1.978	2.982	1.406	2.685	261	162	311	135	—	—
Tarnopolskie	17.356	4,8	14.019	4,0	4.854	6.124	2.576	4.281	2.150	1.587	128	256	—	—
Poznańskie	7.195	2,0	30.753	8,7	6.886	28.395	4.092	8.489	835	1.126	7	13	1.937	18.702
Pomorskie	7.468	2,1	29.336	8,3	7.199	28.388	5.464	12.108	120	197	—	—	1.615	16.083
Śląskie	258	0,1	898	0,2	174	626	174	626	—	—	—	—	—	—

z funduszy rządowych

Państwowy Bank Rolny

1-szy stycznia 1931 r.

Sumy w tysiącach złotych

Pomoc kre- dytowa przy meljoracji	MINISTERSTWO ROLNICTWA										Ministerstwo Robót Publ.		Ministerstwo Skarbu		Inne		
	R A Z E M rubr. 10—13		Meljoracja		Hodowla		Wytwór- czość roślinna		Różne zwaloryzow. z mkp. i k. a.		Odbudowa		Inwalidom na cele produkc. i gospodarcze		Inne		
	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	Ilość poż.	Suma	
8	9	10		11		12		13		14		15		16			
1.240	689	4.114	23.239	335	16.694	665	3.050	135	3.328	2.979	167	118.629	67.345	1.814	1.777	6	264
		1,1	6,5									32,7	19,0	0,5	0,5	0,0	0,1
1	100	271	5.433	81	4.403	76	367	23	655	91	8	5.928	3.825	210	244	6	264
184	163	186	8.152	140	7.807	32	121	11	224	3	0.	376	586	51	51	—	—
74	31	169	776	15	645	27	104	4	27	123	0.	2.158	990	47	64	—	—
459	174	136	930	17	649	60	129	9	141	50	11	10.332	6.048	135	178	—	—
24	19	601	1.410	8	581	60	801	1	5	532	23	14.628	11.377	31	30	—	—
351	103	200	1.045	10	168	71	66	23	808	96	3	13.482	6.831	16	16	—	—
132	34	365	622	5	462	4	38	8	112	311	10	10.056	5.825	16	22	—	—
—	—	275	243	—	—	51	56	3	181	221	6	15.598	8.429	67	100	—	—
—	—	255	214	8	87	53	36	7	82	187	9	24.980	9.444	16	17	—	—
—	—	91	715	6	143	42	382	6	188	37	2	1.113	964	235	195	—	—
—	—	417	580	20	311	45	180	2	65	350	24	2.843	1.795	324	211	—	—
—	—	376	161	2	29	15	29	4	79	355	24	5.344	3.323	65	42	—	—
—	—	681	307	—	—	57	182	4	78	620	47	11.758	7.544	63	44	—	—
15	65	53	2.122	18	1.234	17	377	18	511	—	—	—	—	256	236	—	—
—	—	28	403	5	175	16	98	7	130	—	—	33	364	208	181	—	—
—	—	10	126	—	—	2	84	5	42	3	0.	—	—	74	146	—	—

Sprawozdanie administracyjne.

Rada Nadzorcza odbyła w 1930 r. 7 posiedzeń, Komitet Rady Nadzorczej do spraw kredytowych — 12, a Dyrekcja Banku — 95 posiedzeń.

Sprawy organizacyjne.

W roku sprawozdawczym opracowano szereg dalszych instrukcyj szczegółowych, normujących zarówno stronę buchalteryjną załatwianych spraw jako też ich tok biurowy. — W dalszym ciągu trwały również prace nad uproszczeniem manipulacji kancelaryjnej, które objęło już szereg działów pracy i pozwoliło w rezultacie zmniejszyć ilość sił kancelaryjnych na korzyść pracowników, zajętych bezpośrednio załatwianiem spraw bankowych.

Wyniki wysiłków powyższych łącznie z coraz szerszym stosowaniem pomocniczych urządzeń technicznych uwydatniają się najlepiej na tle porównań ilości personelu, który w r. 1930 został zmniejszony w Instytucji Centralnej a podlegał nikłemu stosunkowo zwiększeniu w Oddziałach, pomimo dalszego znacznego wzrostu wszystkich operacyj bankowych, a przede wszystkim kredytów z funduszy rządowych przez Bank administrowanych i związanej z tem księgowości; gdy suma bilansowa wzrosła o 28%, suma pożyczek z funduszy rządowych — o 40%, kredytów krótkoterminowych — o 15%, długoterminowych — o 24%, ilość kont — o 23% — to personel wzrósł zaledwie o 1%.

Personel Banku.

Personel Banku w pierwszych 3 kwartałach wzrastał w ramach przewidzianych w budżecie, a w 4-tym kwartale uległ zmniejszeniu na skutek przeprowadzonej redukcji w grudniu 1930 r. Stan zatrudnienia na dz. 1.I.1931 r. obejmuje część pracowników, którzy ubyli dopiero po dniu 1 stycznia 1931 r., względu na konieczność zachowania przepisów normujących umowę o pracę.

Wyszczególnienie	S t a n w d n i u:				
	1.I. 1930 r.	1.IV. 1930 r.	1.VII. 1930 r.	1.X. 1930 r.	1.I. 1931 r.
I. Instytucja Centralna					
Dyrektorzy i Wicedyrektorzy	8	8	7	7	7
Pracownicy	439	442	443	436	410
Razem	447	450	450	443	417
II. Oddziały	1040	1040	1071	1081	1085
Ogółem	1487	1490	1521	1524	1502
Ponadto służba	216	217	211	209	202

Z dniem 1 kwietnia 1930 r. weszła w życie pragmatyka regulująca podstawy prawne stosunku służbowego, uposażenia i zaopatrzenia emerytalnego pracowników Banku (z wyjątkiem Dyrekcji).

Koszty handlowe.

Koszty handlowe Banku wynosiły w okresie sprawozdawczym zł. 16.359.987, z czego na wydatki osobowe przypadło złotych 13.257,902, a na wydatki rzeczowe zł. 3.102.085.

Wydatki osobowe:

Prezes i Rada Nadzorcza Banku, Nadzór			
Rządowy i Komisja Rewizyjna . . .	zł.	297.559,30	
Dyrekcja i pracownicy Banku	„	12.148.809,29	
Kasa Chorych i Z. U. P. U.	„	775.796,72	
Wynagrodzenie fachowców za specjalne			
prace	„	35.736,32	zł. 13.257.901,63

Wydatki rzeczowe:

Koszty pomieszczenia	zł.	904.042,52	
Oplaty pocztowe, telefony, materiały pi-			
śmienne, druki i drobny inwentarz			
biurowy, konserwacja ruchomości . . .	„	820.239,49	
Prenumerata pism, ogłoszenia, bibliote-			
ka, wydawnictwa specjalne, wydaw-			
nictwa Banku	„	97.501,13	
Koszty podróży i środki lokomocji . . .	„	600.119,97	
Propaganda, koszty prowadzenia inte-			
resów z zagranicą i t. p.	„	460.000,—	
Różne inne wydatki	„	220.181,84	„ 3.102.084,95
	Razem		zł. 16.359.986,58

Koszty handlowe w 1930 roku zostały utrzymane w granicach budżetu, który przewidywał sumę wydatków zł. 17.048,300. Osiągnięto zatem oszczędności w wysokości zł. 688.313, co stanowi 4% budżetu.

Koszty handlowe Wydziałów Likwidacyjnych preliminowano na r. 1930 na zł. 1.637.200,— wydatkowano 1.558.258,59; Wydziałów Rent — na zł. 842.500,—, wydatkowano — zł. 750.566,92.

Budowa i kup-
no gmachów dla
Oddziałów i na
mieszkania
służbowe.

Rozpoczęta w 1928 r. budowa gmachu Oddziału w Łucku o kubaturze 13.808 m³ została ukończona we wrześniu 1930 r. Gmach został oddany do dyspozycji Oddziału.

Budowa gmachu Agentury w Gdyni o kubaturze 18.082,54 m³ została rozpoczęta w maju 1930 r. i do końca roku wzniesiono mury, pokryto dachem oraz rozpoczęto roboty instalacyjne.

W wyniku przeprowadzonego konkursu na budowę gmachu Oddziału w Poznaniu, przyjęto projekt arch. Odyniec-Dobrowolskiego i Jana Kukulskiego. Plan budowy przewiduje dla gmachu kubaturę 14,850 m³ plus 3.675 m³ (dom mieszkalny), razem 18.525 m³.

Pod budowę gmachu dla Oddziału w Lublinie nabyte zostały dwa place przy ul. Szopena o powierzchni łącznej 9.408 łokci kw. za cenę zł. 153.249,22.

W Katowicach nabyto na potrzeby Oddziału dom przy ul. Piłsudskiego i Szkolnej o kubaturze 6.500 m³ plus 225 m³ (budynek gospodarczy) wraz z placem 4.648 m² za cenę zł. 906.705,30 oraz dokonano koniecznych przeróbek za sumę ok. 86 tys. zł. W grudniu 1930 r. przeniesiono do zakupionego domu biura Banku.

Zasiłki na cele
naukowe i kul-
turalne związa-
ne z podniesie-
niem rolnictwa.

Z zysków za r. 1929 Bank przeznaczył na fundusz popierania kultury wsi i spółdzielczości 400.000 zł., z czego na budowę domów ludowych około 135.000 zł., na budowę bursy dla dzieci osadników w Wilnie 100.000 zł., na wojewódzkie komisje przysposobienia rolniczego 25.000 zł. i t. p. Z zasiłkowego funduszu naukowego, który w r. 1930 wyniósł 250.000 zł., Bank subwencjonował w dalszym ciągu prace nad badaniem fosforytów niezawiskich (ca. 50.000 zł.), wydawnictwa dzieł z zakresu rolnictwa ca. 65.000 zł., na szkolnictwo ca. 40.000 zł. i t. p.

Sprawozdanie rachunkowe.

Bilans Państwowego

na dzień 1-szy

STAN CZYNNY

	Zł.	gr.
1. Kasa i sumy do dyspozycji:		
a) gotowizna w kasie	823.767,81	
b) pozostałości: 1) w Banku Polskim	4.559.760,01	
2) w Pocztovej Kasie Oszczędności	2.610.864,38	
c) banki „Nostro“ 1) krajowe	13.814.240,13	
2) zagraniczne	8.394.193,38	
	30.202.825	71
2. Waluty zagraniczne: banknoty i monety	79.299	64
3. Papiery wartościowe własne:		
a) pożyczki państwowe	4.091.426,96	
b) papiery procentowe pupilarne	7.377.369,47	
c) listy zastawne i obligacje meljoracyjne P. B. R.	93.821.066,08	
	105.289.862	51
4. Akcje i udziały	7.504.794	67
5. Papiery procentowe funduszu rezerwowego listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych	6.871.842	01
6. Skup kuponów i wylosowanych papierów wartościowych	28.086	89
7. Weksle zdyskontowane:		
a) w portfelu	41.139.546,52	
b) w inkasie	1.823.702,75	
c) w redyskoncie	68.662.922,39	
w tem weksli z tytułu pożyczek towarowych zł. 2.975.974,19		
	111.626.171	66
8. Weksle protestowane	2.055.133	49
9. Pożyczki zabezpieczone weksłami i innymi dokumentami:		
a) zabezpieczone weksłami	97.880.613,81	
b) „ skryptami dłużnymi	13.971.779,53	
c) „ gwarancjami instytucyj komunalnych	297.686,47	
d) „ towarami	18.402,25	
e) otwartego kredytu	31.866.137,51	
	144.034.619	57
10. Pożyczki towarowe	26.544.099	25
11. Dostawcy towarów (zadatki)	152.734	70
12. Dłużnicy za nabyte grunty	8.270.670	07
13. Rozrachunek z Rządem	44.798.858	13
14. Różni dłużnicy	8.949.054	06
15. Towary	182.122	16
16. Należności w dochodzeniu sądowem	6.081.927	91
17. Wątpliwi dłużnicy	953.154	20
18. Pożyczki w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych:		
a) w 8% listach zastawnych	89.914.204,—	
b) w 7% „	129.640.500,—	
c) w 7% obligacjach meljoracyjnych	102.895.500,—	
	322.450.204	—
19. Należności wstępne z pożyczek emisyjnych w listach zastawnych	288.922	89
20. Raty pożyczek emisyjnych:		
a) bieżące: 1) w listach zastawnych	5.906.254,03	
2) w obligacjach meljoracyjnych	1.465.538,60	
b) zaległe: 1) w listach zastawnych	4.562.166,49	
2) w obligacjach meljoracyjnych	1.061.897,—	
	12.995.856	12
21. Kuponny od wylosowanych listów zastawnych i oblig. meljorac. P. B. R.	1.913	24
22. Rezerwa zbożowa	39.134.775	49
23. Majątki własne w parcelacji	25.719.004	99
24. Nieruchomości	2.354.705,25	
Nieruchomości w budowie	5.927.763,90	
w tem z ogólnego funduszu rezerwowego zł. 5.111.007,27		
	8.282.469	15
25. Ruchomości	2.997.499	56
26. Sumy przechodnie	988.909	47
27. Koszty handlowe 1931 roku	901.603	91
Suma bilansowa	917.386.415	45
1. Fundusze administrowane:		
a) dłużnicy	342.605.995,25	
b) komisanci	9.341.450,28	
c) raty pożyczek	11.897.572,44	
d) umorzone pożyczki	603.642,92	
e) sumy niewydysponowane	28.993.312,26	
	393.441.973	15
2. Inkaso	941.620	01
3. Dłużnicy z tytułu udzielonych gwarancyj	9.409.018	59
4. Depozyty obce	107.207.399	29
Ogółem	1.428.386.426	49

Dyrektor Centralnej Księgowości
(—) E. Wieniawa-Chmielewski

Banku Rolnego

stycznia 1931 r.

STAN BIERNY

	Zł.	gr.
1. Kapitał zakładowy	130.000.000	—
2. Ogólny fundusz rezerwowy	12.896.971	37
3. Fundusze rezerwowe listów zastawnych i obligac. meljoracyjnych:		
a) ogólny fundusz rezerwowy listów zast. i oblig. meljorac.	8.416.724,43	
b) fundusz rezerwowy 8% listów zastawnych	1.498.113,99	
c) fundusz rezerwowy 7% listów zastawnych	1.566.110,58	
d) fundusz rezerwowy 7% obligacji meljoracyjnych	1.338.971,74	
	12.819.920	74
4. Fundusz specjalny rezerwowy na pokrycie wątpliwych należności	1.544.199	25
5. Inne rezerwy specjalne	1.768.791	95
6. Fundusze zasiłkowe na cele naukowe i społeczne	268.058	34
7. Amortyzacja:		
a) nieruchomości	524.840,39	
b) ruchomości	1.080.014,16	
	1.604.854	55
8. Lokaty terminowe skarbowe:		
a) na kredyty sanacyjne dla spółdzielczości	10.000.000,—	
b) na rezerwę zbożową	40.000.000,—	
c) na kredyty rolne:		
1) dłużeterminowe zł. 23.197.000,—		
2) długoterminowe zł. 15.000.000,—	38.197.000,—	
	88.197.000	—
9. Wkłady:		
a) terminowe	29.565.654,19	
b) na książeczki oszczędnościowe	815.780,86	
	30.381.435	05
10. Rachunki czekowe	37.155.619	91
11. Redyskonto	68.662.922	39
12. Banki „Nostro“:		
a) krajowe	90,—	
b) zagraniczne	59.105.610,—	
	59.105.700	—
13. Emisja listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych:		
a) 8% listów zastawnych	89.914.204,—	
b) 7% „	129.640.500,—	
c) 7% obligacji meljoracyjnych	102.895.500,—	
	322.450.204	—
14. Wylosowane listy zastawne w obiegu	1.879.576	—
15. Fundusz umorzenia listów zastawnych	5.416	87
16. Kuponny płatne w obiegu:		
a) od listów zastawnych	8.250.010,72	
b) od obligacji meljoracyjnych	3.601.342,50	
	11.851.353	22
17. Raty przedterminowe pożyczek emisyjnych:		
a) w listach zastawnych	47.177,71	
b) w obligacjach meljoracyjnych	2.073,64	
	49.251	35
18. Wierzyciele z tytułu nabytych majątków	4.692.126	14
19. Zadatki i wpłaty na nabyte grunty	870.992	97
20. Dostawcy towarów	1.735.812	16
21. Rozrachunek z Rządem	48.936.611	58
22. Różni wierzyciele	10.697.845	32
23. Sumy przechodnie	2.328.988	55
24. Przejściowe pozostałości kredytowe różnych rachunków	1.475.659	07
25. Fundusz Obrotowy Reformy Rolnej	4.018.013	28
26. Wpływy z tytułu pożyczek b. Banków Ziemskich Państw Zaborskich	18.974.148	57
27. Zobowiązania za przejęte wierzycielności b. Banków Ziemskich Państw Zaborskich	1.056.024	89
28. Procenty i prowizje 1931 roku	1.616.604	74
29. Sumy do dyspoz. Skarbu z fund. administrowanych:		
a) pozostałość dotacji skarbowych	28.993.312,26	
b) spłaty pożyczek	1.185.442,95	
c) raty przedterminowe pożyczek	25.539,30	
d) procenty od pożyczek	64.176,15	
	30.268.470	66
30. Czysty zysk za 1930 rok	10.073.842	53
Suma bilansowa	917.386.415	45
1. Fundusze administrowane (stan dotacji Skarbu):		
a) Ministerstwa Reform Rolnych	289.897.000,64	
b) Ministerstwa Rolnictwa	25.506.116,89	
c) Ministerstwa Robót Publicznych	70.261.277,36	
d) Ministerstwa Skarbu	4.580.578,26	
e) Ministerstwa Spraw Zagranicznych	3.070.000,—	
f) Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej	127.000,—	
	393.441.973	15
2. Różni za inkaso	941.620	01
3. Wierzyciele z tytułu udzielonych gwarancyj	9.409.018	59
4. Różni za depozyty obce	107.207.399	29
Ogółem	1.428.386.426	49

DYREKCJA: Naczelny Dyrektor (—) W. Staniszewski
Dyrektorzy: (—) J. Borowski (—) T. Narbutt

Rachunek strat i zysków za rok 1930.

STRATY

	Zł.	gr.
Koszty handlowe	17.918.245	17
Amortyzacja nieruchomości	246.271	57
Amortyzacja ruchomości	351.350	86
Odpisy na straty	973.033	14
Różnica kursowa na papierach wartościowych	305.451	46
Różne straty	8.387	94
Czysty zysk	10.073.842	53
	29.876.582	67

Dyrektor Centralnej Księgowości
(—) *E. Wieniawa-Chmielewski*

ZYSKI

	Zł.	gr.
Procenty i prowizje	26.330.737	—
Różnice kursowe na walutach i rachunkach zagranicznych	62.731	54
Zysk na parcelacji majątków własnych	2.265.902	20
Zysk na parcelacji majątków komisowych	18.548	19
Zysk na nawozach sztucznych i materiałach ogniotrwałych	786.435	49
Administracja nieruchomości	387.355	50
Różne zyski	24.872	75
	29.876.582	67

DYREKCJA: Naczelnny Dyrektor (—) *W. Staniszewski*
Dyrektorzy: (—) *J. Borowski* (—) *T. Narbutt*

Objaśnienia do bilansu za 1930 r.

STAN BIERNY.

		31.XII.1929 r.		31.XII.1930 r.
	Kapitały własne:			
Poz. 1.	Kapitał zakładowy	zł. 130.000.000,—		zł. 130.000.000,—
Poz. 2.	Ogólny fundusz rezerwowy	„ 8.612.935,98		„ 12.896.971,37
Poz. 3.	Fundusze rezerwowe listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych	„ 8.369.513,47		„ 12.819.920,74
Poz. 4.	Fundusz specjalny rezerwowy na pokrycie wątpliwych należności	„ 384.437,08		„ 1.544.199,25
Poz. 5.	Inne rezerwy specjalne	„ 1.090.000,—		„ 1.768.791,95
		<u>zł. 146.456 886,53</u>		<u>zł. 159.029.883,31</u>

Do poz. 2. Na wzrost Ogólnego Funduszu Rezerwowego wpłynęło przeniesienie 30% czystego zysku za rok 1929 (§ 64 Statutu P. B. R.) w kwocie . . . . . zł. 4.284.035,39

Do poz. 3. Fundusze Rezerwowe Listów Zastawnych i Obligacji Meljoracyjnych. W roku sprawozdawczym zgodnie ze zmianą § 64 Statutu P. B. R. (Dz. U. R. P. z dn. 25.V.1930 r. Nr. 38 poz. 335) utworzono oddzielne fundusze rezerwowe dla każdej serii listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych, pozostawiając, jako ogólny fundusz rezerwowy listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych, kwotę figurującą na tym rachunku w dniu 24 maja 1930 r. Stan poszczególnych funduszy na dzień 1.I.1931 r. wynosi:

a)	Ogólny fundusz rezerwowy listów zastawnych i obligacji meljoracyjnych	zł.	8.416.724,43
b)	Fundusz rezerwowy 8% listów zastawnych	„	1.498.113,99
c)	„ „ 7% „ „	„	1.566.110,58
d)	Fundusz rezerwowy 7% obligacji meljoracyjnych „Serji bez numeru“	zł.	1.314.107,99
	Ser. II.	„	24.863,75
			<u>zł. 12.819.920,74</u>

Na wzrost Funduszu Rezerwowego Listów Zastawnych i Obligacji Meljoracyjnych wpłynęło:

a)	Przeniesienie 30% czystego zysku za rok 1929 (§ 64 Statutu P. B. R.) w kwocie	zł.	4.284.035,39
b)	Dopisanie wpisowego w wysokości 1/4% od nominalnej sumy pożyczek w listach zastawnych wydanych w roku sprawozdawczym	„	106.067,31

Do przeniesienia zł. 4.390.102,70

	Z przeniesienia	zł.	4.390.102,70
c)	Dopisanie wpisowego w wysokości 1/4% od nominalnej sumy pożyczek w 7% obligacjach meljoracyjnych, wydanych w roku sprawozdawczym	„	60.277,50
d)	Dopisanie zysku, osiągniętego z wykupu listów zastawnych zamiast losowania (§ 16 Statutu P. B. R.)	„	27,07
		zł.	4.450.407,27
Do poz. 4.	W roku sprawozdawczym do Funduszu Specjalnego Rezerwowego na Pokrycie Wątpliwych Należności dopisano:		
	a) Część czystego zysku za rok 1929 w kwocie	zł.	500.000,—
	b) Zarezerwowano w r. 1930	„	800.000,—
		zł.	1.300.000,—
	oraz zmniejszono przez odpisanie na straty z r-ku „Wątpliwi Dłużnicy“	„	140.237,83
	A zatem w roku 1930 fundusz ten powiększył się o kwotę	zł.	1.159.762,17
Do poz. 5.	Inne Rezerwy Specjalne zostały powiększone przez dopisanie części czystego zysku za rok 1929 w kwocie		
		zł.	300.000,—
	oraz zmniejszone przez wypłatę z tych funduszy kwoty	„	121.208,05
	a zatem wzrost w r. 1930 wynosi	zł.	678.791,95
	Stan poszczególnych rezerw w dniu 31.XII.1930 r. przedstawia się jak następuje:		
	Fundusz na pokrycie ewentualnych strat na papierach wartościowych	zł.	50.000,—
	Fundusz na pokrycie ewentualnych różnic przy obrocie i lokatach listów zastawnych i obligacyj meljoracyjnych	„	1.330.000,—
	Fundusz na obniżenie względnie bonifikatę oprocentowania kredytów krótkoterminowych	„	388.791,95
		zł.	1.768.791,95
Poz. 6.	Fundusze zasiłkowe na cele naukowe i społeczne składają się z następujących podpozycji:		
	1) Fundusz na popieranie badań naukowych	zł.	87.608,34
	2) Fundusz na popieranie spółdzielczości i kultury rolnej	„	130.450,—
	3) Fundusz stypendjalny	„	50.000,—
		zł.	268.058,34
1)	Fundusz na popieranie badań naukowych		
	Pozostałość z roku 1929 wynosiła	zł.	20.857,54
	Przeniesiono z zysku na rok 1929	„	250.000,—
		zł.	270.857,54
	Wydatkowano w roku sprawozdawczym	„	183.249,20
	Pozostało w dniu 31.XII.1930 r.	zł.	87.608,34
2)	Fundusz na popieranie spółdzielczości i kultury rolnej		
	Pozostałość z roku 1929 wynosiła	zł.	340.000,—
	Przeniesiono z zysku za rok 1929	„	400.000,—
		zł.	740.000,—
	Wydatkowano w roku sprawozdawczym	„	609.550,—
	Pozostało w dniu 31.XII.1930 r.	zł.	130.450,—
3)	Fundusz stypendjalny w roku 1930 żadnych obrotów nie wykazał.		

Poz. 7. Amortyzacja

a) Amortyzacja nieruchomości

W dniu 31.XII.1929 wynosiła . . . . . zł. 278.568,82

W roku sprawozdawczym dopisano:

4% od wartości nieruchomości zł. 2.354.705,25 zł. 94.188,21

2% od wartości nieruchomości w budowie w kwocie

zł. 5.597.537,45 oraz od kwoty zaliczek

na budowę zł. 2.006.630,50 czyli razem od zł.

7.604.167,95 . . . . . „ 152.083,36 „ 246.271,57

W dniu 31.XII.1930 r. amortyzacja nieruchomości wynosiła . . . . . zł. 524.840,39

b) Amortyzacja ruchomości

W dniu 31.XII.1929 r. wynosiła . . . . . zł. 757.205,19

W roku sprawozdawczym dopisano 25% od wartości

samochodów 344.006,03 . . . . . zł. 86.001,51

oraz 10% od wart. pozostałych ruchomości 2.653.493,53 „ 265.349,35 „ 351.350,86

zł. 1.108.556,05

Spisano w roku sprawozdawczym różnicę pomiędzy ceną nabycia, a ceną

sprzedażną samochodów oraz wartość zniszczonych ruchomości „ 23.541,39

W dniu 31.XII.1930 r. amortyzacja ruchomości wynosiła . . . . . zł. 1.080.014,16

Poz. 8. Lokaty terminowe skarbowe w dniu 31.XII.1929 roku składały się z następujących pozycji:

a) Lokata Ministerstwa Skarbu na popieranie spół-

dzielczości rolnej, oprocentowana w wysokości

2% rocznie . . . . . zł. 10.000.000,—

b) Lokata Ministerstwa Skarbu na utworzenie Pań-

stwowej Rezerwy Zbożowej, oprocentowana w wy-

sokości 1% rocznie . . . . . „ 40.000.000,— zł. 50.000.000,—

W roku sprawozdawczym otrzymano:

c) Lokatę Ministerstwa Skarbu na cele kredytu rol-

nego dłużejterminową, oprocentowaną w wysokości

2% rocznie . . . . . „ 21.000.000,—

d) Lokatę Ministerstwa Skarbu na kredyty rolne dłu-

żejterminowe, oprocentowaną w wysokości 1/2%

rocznie . . . . . „ 2.197.000,—

e) Lokatę Ministerstwa Skarbu na kred. długoterm.

dla spółdz. roln., oprocentowaną w wysokości

3% rocznie . . . . . „ 15.000.000,— „ 38.197.000,—

Pozostało w dniu 31.XII.1930 r. . . . . zł. 88.197.000,—

Poz. 9. Wkłady

		31.XII.1929 r.	31.XII.1930 r.
Instytucyj państwowych	zł.	7.961.311,48	zł. 15.795.890,91
„ publicznych	„	18.551.651,15	„ 6.249.908,25
Prywatne	„	839.122,85	„ 8.335.635,89
		zł. 27.352.085,48	zł. 30.381.435,05

Poz. 10. Rachunki czekowe

		31.XII.1929 r.	31.XII.1930 r.
Instytucyj państwowych	zł.	34.266.479,04	zł. 24.911.994,42
„ publicznych	„	3.405.107,92	„ 2.516.322,90
Prywatne	„	3.134.007,71	„ 9.727.302,59
		zł. 40.805.594,67	zł. 37.155.619,91

Poz. 11. Redyskonto

W dniu 31.XII.1929 r. wynosiło	zł.	29.442.623,65
W roku sprawozdawczym zredyskontowano weksli na kwotę	„	137.908.712,71
		<u>zł. 167.351.236,36</u>
Z tego wykupiono do dnia 31.XII.1930 r. na kwotę	„	98.688.413,97
Pozostało w dniu 31.XII.1930 r. weksli w redyskoncie na kwotę	zł.	<u>68.662.922,39</u>

Poz. 12. Banki „Nostro” zagraniczne.

Pozostałość z roku 1929 wynosiła	zł.	42.257.042,74
W roku sprawozdawczym otrzymane kredyty z zagranicy wynosiły	„	82.215.749,45
		<u>zł. 124.472.792,19</u>
Splacono w roku sprawozdawczym	„	65.367.182,19
Pozostałość w dniu 31.XII.1930 r.	zł.	<u>59.105.610,—</u>

Poz. 13. Emisja listów zastawnych i obligacyj meljoracyjnych

— patrz str. 19 i 21 sprawozdania.

Poz. 14. Wyłosowane listy zastawne w obiegu

Pozostałość wyłosowanych listów zastawnych	8%	7%		
w obiegu z roku 1929 wynosiła	zł. w zł.	834.888,—	zł. w zł.	678.400,—
W roku sprawozdawczym wyłosowano listów zastawnych:				
w dn. 1.V.1930 r. na kwotę	„	842.628,—	„	820.000,—
w dn. 1.XI.1930 r. na kwotę	„	872.728,—	„	965.100,—
	zł. w zł.	<u>2.550.244,—</u>	zł. w zł.	<u>2.463.500,—</u>
z których w roku sprawozdawczym zgłoszono do realizacji na kwotę	zł. w zł.	1.637.268,—	zł. w zł.	1.496.900,—
Pozostaje w obiegu w dn. 31.XII.1930 r.	zł. w zł.	<u>912.976,—</u>	zł. w zł.	<u>966.600,—</u>

Poz. 15. Fundusz umorzenia listów zastawnych

Pozostałość z roku 1929 wynosiła	zł. w zł.	4.675,30
W roku sprawozdawczym dopisano:		
a) z tytułu umorzenia kapitału w ratach:		
od pożyczek w 8% listach zastawnych:		
w racie pł. 1.IV.1930 r.	zł. w zł.	836.963,16
w racie pł. 1.X.1930 r.	„	868.296,44
		<u>1.705.259,60</u>
od pożyczek w 7% listach zastawnych:		
w racie pł. 1.IV.1930 r.	zł. w zł.	827.778,53
w racie pł. 1.X.1930 r.	„	971.795,79
		<u>1.799.574,32</u>
b) z tytułu gotówkowych końcówek przedterminowo spłaconych:		
196 pożyczek w 8% listach zastawnych	zł. w zł.	10.881,10
196 pożyczek w 7% listach zastawnych	„	14.260,55
		<u>25.141,65</u>
	zł. w zł.	<u>3.534.650,87</u>
z tego wycofano z obiegu:		
8% listów zastawnych	zł. w zł.	1.717.334,—
7% „ „	„	1.811.900,—
	zł. w zł.	<u>3.529.234,—</u>
Pozostałość w dn. 31.XII.1930 r.	zł. w zł.	<u>5.416,87</u>
W tem fundusz umorzenia 8% listów zastawnych	zł. w zł.	2.049,77
„ „ „ „ 7% „ „	„	3.367,10

Poz. 16. Kupony płatne w obiegu

Na rachunku tym figuruje pozostałość niezrealizowanych kuponów za lata 1926, 1927, 1928, 1929 i I-sze półrocze 1930 roku	zł. w zł.	47.337,44
Poza tem zarezerwowano na zapłatę kuponów za II-gie półrocze 1930 r., pł. 2.I.1931 r.:		
a) od 8% listów zastawnych	zł. w zł.	3.631.477,28
b) „ 7% „ „	„	4.571.196,—
c) „ 7% obligacyj meljoracyjnych	zł. w zł.	3.601.342,50
	zł. w zł.	<u>11.804.015,78</u>
	zł. w zł.	<u>11.851.353,22</u>
w tem kuponów od 8% listów zastawnych	zł. w zł.	3.671.814,72
„ „ „ od 7% „ „	„	4.578.196,—
„ „ „ od 7% obligacyj meljoracyjnych	„	3.601.342,50

Poz. 17. Raty przedterminowe pożyczek emisyjnych

Pozostałość rachunków przedterminowych rat pożyczek emisyjnych stanowią kwoty nadpłacone przy regulowaniu należności wstępnych i rat terminowych, które zostaną zaliczone na poczet rat przyszłych 1931 roku:		
od pożyczek:		
a) w 8% listach zastawnych	zł. w zł.	16.080,69
b) w 7% „ „	„	31.097,02
	zł. w zł.	<u>47.177,71</u>
c) w 7% obligacjach meljoracyjnych	„	2.073,64
	zł. w zł.	<u>49.251,35</u>

Poz. 18. Wierzyciele z tytułu nabytych majątków

Na rachunku tym figurują wierzytelności, powstałe przez niedopłacenie ceny szacunku przy kupnie majątków względnie z tytułu przejęcia przez Bank sum, obciążających kupione majątki na rzecz osób trzecich, w kwocie	zł.	4.692.126,14
--	-----	--------------

Poz. 19. Zadatki i wpłaty na nabyte grunty

Pozostałość z roku 1929 wynosiła	zł.	305.615,29
W roku sprawozdawczym wpłacono	„	1.472.987,23
	zł.	<u>1.778.602,52</u>
Zaliczono na pokrycie należności za nabyte grunty	„	907.609,55
Pozostałość w dniu 31.XII.1930 r. wynosi	zł.	<u>870.992,97</u>

Poz. 21. Rozrachunek z Rządem (patrz poz. 13 stanu czynnego) . . . . .

W tem: Ministerstwo Reform Rolnych za rozrachunki w związku z nabyciem maj. Bra- lin (patrz stan czynny), zapromesowane sumy z funduszu zapomóg i kredytu ulgowego, sumy na zabudowę działek i na pożyczki gruntowe, wpływy rentowe, Komisarjat do spraw likwidacji własności niemieckiej, przekazy O. U. Z. i inne — zł. 19.940.020,15; Ministerstwo Rolnictwa — Zarząd Lasów Państwowych za budulec wydany na pożyczki z funduszu odbudowy (patrz stan czynny Min. Robót Publicznych) zł. 10.995.284,68, rezerwy na obniżenie oprocentowania pożyczek hodowlanych, na podniesienie wytwórczości roślinnej, na pielęgnację sadów i inne zł. 1.398.470,62, fundusz pomocy dla spółek wodnych, Państwowe Przetwórnice Mięsne i inne — 1.302.440,48; Ministerstwo Skarbu za rozrachunki w związku z likwidacją dóbr Krotoszyn (patrz stan czynny), zarezerwo- wane procenty od lokat skarbowych, dotacja na obniżenie kosztów kredytów zagranicz- nych, specjalny fundusz utworzony z oprocentowania pożyczek, udzielonych z lokaty na	zł.	<u>48.936.611,58</u>
--	-----	----------------------

cele kredytu rolnego — zł. 15.234.754,05; Ministerstwo Sprawiedliwości za koszty sądowe zł. 641,60; Skarb śląski za fundusz bezprocentowy na popieranie spółdzielczości mleczarskiej zł. 65.000,—

Poz. 22. Różni wierzyciele . . . . . zł. 10.697.845,32

W tem: wierzyciele z tytułu parcelowanych majątków własnych i komisowych zł. 318.629,09, rezerwa na opłacenie podatków i innych wydatków z rozparcelowanych majątków własnych zł. 565.911,58, wierzyciele za nawozy sztuczne zł. 2.417.729,32, Chłodnia i Składy Portowe w Gdyni zł. 1.194.669,44, fundusz emerytalny pracowników Banku zł. 1.313.634,30, niepodniesione pożyczki w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych, z funduszy administrowanych i dyskonta zł. 3.194.758,83, inni wierzyciele zł. 1.692.512,76.

Poz. 23. Sumy przechodnie składają się z następujących pozycji: sumy do wyjaśnienia i nierozsegregowane zł. 679.407,36, podatki i opłaty stemplowe zł. 143.990,64, składki Kasy Chorych i Zakł. Ubezpiec. Prac. Umysł. zł. 244.814,42, opłaty pocztowe zł. 222.870,—, niepodniesione pobory i odprawy pracowników zł. 135.539,85, czeki wystawione a niezrealizowane w roku sprawozdawczym zł. 357.953,96, wydatki do uregulowania z roku ubiegłego zł. 406.879,79, różne zł. 137.532,53, czyli razem . . . . . zł. 2.328.988,55

Poz. 24. Przejściowe pozostałości kredytowe różnych rachunków stanowią:

a) sumy nadpłacone przy spłaceniu pożyczek, zaciągniętych w Banku; dotyczą one pozycji 9, 10 i 16 stanu czynnego, a mianowicie:			
pożyczek zabezpieczonych weksłami i innymi dokumentami	zł.	3.434,89	
pożyczek towarowych	„	32.605,70	
należności w dochodzeniu sądowym	„	1.356,43	zł. 37.397,02
b) nadwyżki wpływów na rachunku „Majątki własne w parcelacji“ (pozycja 23 stanu czynnego)	„	1.438.262,05	
	zł.	1.475.659,07	

Poz. 25. Fundusz obrotowy reformy rolnej

Fundusz ten przewidziany jest w budżecie Ministerstwa Reform Rolnych i tworzy się z wpłat Skarbu oraz z wpływów, pochodzących ze sprzedaży ziemi państwowej i inwentarza oraz z czynszów dzierżawnych.

Pozostałość z roku 1929 wynosiła	zł.	2.570.373,16
Wpłynęło w roku sprawozdawczym	„	25.592.354,53
	zł.	28.162.727,69
Z czego w roku sprawozdawczym wydatkowano	„	24.144.714,41
Pozostałość w dniu 31.XII.1930 r.	zł.	4.018.013,28

Poz. 27. Zobowiązania za przejęte wierzytelności b. banków ziemskich państw zaborezych

Rachunek zobowiązań za przejęte wierzytelności b. banków ziemskich państw zaborezych obejmuje zobowiązania Państwowego Banku Rolnego wydane Skarbowi na podstawie rozporządzenia Ministra Reform Rolnych z dnia 3.IX.1926 r. (Dz. U. R. P. Nr. 101/26 poz. 584) w związku z wykreśleniem z hipoteki wierzytelności b. ros. banków ziemskich przy kupnie majątków na parcelację lub wydaniu długoterminowej pożyczki w listach zastawnych Państwowego Banku Rolnego.

STAN CZYNNY.

Poz. 2. Waluty zagraniczne wstawiono do bilansu podług kursu giełdowego z dn. 31.XII.1930 roku.

Poz. 3. Papiery wartościowe własne

Portfel papierów wartościowych obejmuje:

a) i b) papiery procentowe pupilarne:			
państwowe (zł.4.091.426,96) i publiczne (zł. 7.377.369,47)	zł.	11.468.796,43	
c) Listy zastawne i obligacje meljoracyjne P. B. R.			
8% L. Z. nom. wart.	zł. w zł.	2.119.298,—	„ 2.034.526,08
7% L. Z. nom. wart.	„	56.863.500,—	„ 47.481.022,50
7% obl. melj. nom. wart.	„	53.060.500,—	„ 44.305.517,50
			zł. 93.821.066,08
			zł. 105.289.862,51

Poz. 4. Akcje i udziały, obliczone do bilansu po kursie giełdowym z dnia 31.XII.1930 r. względnie podług cen kupna, obejmują:

Akcje Banku Polskiego nom. wart. zł. 100.100,—	zł.	154.154,—
Akcje Krajowego Towarzystwa Meljoracyjnego nom. wart. zł. 1.290.170,—	„	1.338.170,—
Różne akcje	„	9.470,67
Udziały:		
Spółka Parc.-Osadn. „Ślązak“ w Katowicach	zł.	2.000.000,—
Chłodnia i Składy Portowe w Gdyni	„	4.000.000,—
Rolnicza Spółdzielnia Ziemniaczana w Poznaniu	„	3.000,—
	zł.	6.003.000,—
	zł.	7.504.794,67

Poz. 5. Papiery procentowe funduszu rezerwowego listów zastawnych i obligacyjnych, obliczone do bilansu po kursie giełdowym z dn.31.XII.1930 r., obejmują:

6% Państwowa Pożyczka Dolarowa nom. wart. \$ 475.950,—	zł.	2.896.032,61
7% Pożyczka Stabilizacyjna nom. wart. \$ 47.100,—	„	332.519,88
4% Premjowa Pożyczka Inwestycyjna nom. wart. zł. w zł. 30.000,—	„	31.196,64
8% listy zastawne Banku Gospodarstwa Krajowego nom. wart.		
zł. w zł. 3.842.652,—	„	3.612.092,88
	zł.	6.871.842,01

Poz. 6. Skup kuponów i wylosowanych papierów wartościowych obejmuje:

kupony od 4½% list. zast. Tow. Kred. Ziemińskiego w Warszawie	zł.	357,39
„ „ 7% „ „ Państwowego Banku Rolnego	„	2.537,50
„ „ akcyj Kraj. Tow. Meljoracyjnego	„	25.192,—
	zł.	28.086,89

Poz. 12. Dłużnicy za nabyte grunty

Rachunek dłużników za nabyte grunty w kwocie	zł.	8.270.670,07
obejmuje należności za sprzedane w całości lub w części majątki, parcelowane przez Bank. Na pokrycie tych należności zostaną nabywcom przyznane w 1931 roku pożyczki długoterminowe względnie krótkoterminowe.		

Poz. 13. Rozrachunek z Rządem (patrz poz. 21 stanu biernego) . . . . . zł. 44.798.858,13

W tem: Ministerstwo Reform Rolnych za areal leśny z maj. Bralin (patrz stan bierny), za koszty handlowe Wydziału Rent za lata 1928—1930, za Górnośląski Fundusz Ulgowy, zabudowa osad, opłacone kupony i obligacje 5% Renty Ziemińskiej i inne — zł. 16.716.708,36; Ministerstwo Rolnictwa za dopłaty do ulgowego oprocentowania pożyczek w 7% obligacjach meljoracyjnych zł. 371.025,56, za wypłaty z subwencji na pomoc Spółkom Wodnym

(patrz stan bierny) zł. 563.270,09, różne zł. 86.705,61; Ministerstwo Skarbu za rozrachunki z likwidacją dóbr Krotoszyn (patrz stan bierny) zł. 15.035.701,55, Urząd Pożyczek Państwowych za 5% Poż. Konwers. złożoną przez nabywców z dóbr Krotoszyn zł. 215.866,93, różnice kursowe na 8% Poż. Dillonowskiej zł. 468.067,50; Ministerstwo Robót Publicznych za wydany budulec z lasów państwowych na poż. z fund. odbudowy (patrz stan bierny Min. Roln.) zł. 10.995.284,68, różne zł. 309,53; Ministerstwo Spraw Wojskowych za pożyczki pod zastaw dowodów na przyjęcie koni remontowych zł. 245.913,32; inne Ministerstwa zł. 100.000,—.

Poz. 14. Różni dłużnicy . . . . . zł. 8.949.054,06

W tem: dłużnicy z tytułu parcelowanych majątków własnych i komisowych zł. 1.678.973,46, zaliczki na budowę gmachów P. B. R. już ukończonych i będących w budowie — zł. 2.669.727,59, Bank Ziemiański w likwidacji (pozostałość lokaty) zł. 1.063.442,—, Bank Gospodarstwa Krajowego (zaliczka na listy zastawne B. G. K.) zł. 609.195,—, Spółka Parc.-Osadn. „Ślązak“ w Katowicach (zaliczka na powiększenie udziału) zł. 250.000,—, weksle u notariusza zł. 341.396,—, rozrachunki w związku z przeróbką Inu („Len Pomorski“) zł. 596.815,85, inni dłużnicy zł. 1.739.504,16.

Poz. 16. Należności w dochodzeniu sądowym

Pozostałość z roku 1929 wynosiła . . . . . zł. 2.597.504,72
W roku sprawozdawczym dopisano . . . . . „ 5.902.528,72
zł. 8.500.033,44

z czego w roku sprawozdawczym spłacono wzgl.

wyegzekwowano . . . . . zł. 1.832.720,30
w tem nadpłacono (patrz poz. 24 stanu biernego) „ 1.356,43
zł. 1.831.363,87
Odpisano na straty . . . . . „ 50.904,08
Przeniesiono na „Wątpliwych Dłużników“ . . . . . „ 535.837,58 zł. 2.418.105,53
Pozostałość w dniu 31.XII.1930 r. . . . . zł. 6.081.927,91

Poz. 17. Wątpliwi dłużnicy

Pozostałość z roku 1929 wynosiła . . . . . zł. 303.701,90
W roku sprawozdawczym dopisano . . . . . zł. 809.880,76
Z tytułu kosztów sądowych i odsetek . . . . . „ 13.137,58 zł. 823.018,34
zł. 1.126.720,24

Przeniesiono na straty przez odpisanie z funduszu specjalnego

rezerwowego na pokrycie wątpliwych należności zł. 140.237,83
Spłacono . . . . . „ 33.328,21 zł. 173.566,04
Pozostałość w dniu 31.XII.1930 r. . . . . zł. 953.154,20

Poz. 19. Należności wstępne z pożyczek emisyjnych w listach zastawnych

Pozostałość z roku 1929 wynosiła . . . . . zł. w zł. 241.287,30
Za rok sprawozdawczy przypadało do pobrania . . . . . „ „ 1.406.476,22 *)
zł. w zł. 1.647.763,52
Spłacono . . . . . „ „ 1.358.840,63
Pozostałość w dniu 31.XII.1930 r. . . . . zł. w zł. 288.922,89

z czego nieuregulowane należności z pożyczek wynoszą:

w 8% listach zastawnych . . . . . zł. w zł. 35.488,67
w 7% „ „ „ „ „ „ 253.434,22

*) Ponadto Skarb Państwa dopłacił jako bonifikatę należności wstępnych od pożyczek w listach zastawnych zł. 53.406,45 i od pożyczek w obligacjach meljoracyjnych zł. 133.072,11.

Poz. 20. Raty pożyczek emisyjnych

a) raty pożyczek w 8% listach zastawnych:

Pozostałość z r. 1929 wynosiła . . . . . zł. w zł. 4.059.021,80
W roku sprawozdawczym dopisano
2 raty płatne 1.IV. i 1.X.1930 r. . . . . „ „ 8.592.081,89 *)
„ „ 12.651.103,69
Spłacono w roku sprawozdawczym „ „ 5.920.782,42 zł. w zł. 6.730.321,27

b) Raty pożyczek w 7% listach zastawnych:

Pozostałość z roku 1929 wynosiła . . . . . zł. w zł. 1.597.595,19
W roku sprawozdawczym dopisano
2 raty płatne 1.IV. i 1.X.1930 r. . . . . „ „ 8.417.346,18 **) zł. w zł. 10.014.941,37
Spłacono w roku sprawozdawczym „ „ 6.276.842,12 zł. w zł. 3.738.099,25

c) Raty pożyczek w 7% obligacjach meljoracyjnych:

Pozostałość z roku 1929 wynosiła . . . . . zł. w zł. 380.588,99
W roku sprawozdawczym dopisano 2 raty płatne 1.IV. i 1.X. 1930 r. . . . . „ „ 4.374.215,39 ***) zł. w zł. 4.754.804,38
Spłacono w roku sprawozdawczym . . . . . „ „ 2.227.363,78 zł. w zł. 2.527.435,60
zł. w zł. 12.995.856,12

Na powyższą sumę składają się:

a) Rata bieżąca płatna 1.X.1930 r.
od pożyczek w 8% L. Z. . . . . zł. w zł. 3.464.437,03
od pożyczek w 7% L. Z. . . . . „ „ 2.441.817,—
od pożyczek w 7% oblig. meljor. . . . . „ „ 1.465.538,60
zł. w zł. 7.371.792,63

b) Raty zaległe pł. 1.IV.1930 r. i wcześniej:

od pożyczek w 8% L. Z. . . . . zł. w zł. 3.265.884,24
od pożyczek w 7% L. Z. . . . . „ „ 1.296.282,25
od pożyczek w 7% oblig. meljor. . . . . „ „ 1.061.897,—
zł. w zł. 5.624.063,49

Poz. 22. Rezerwa zbożowa wykazuje pozostałość . . . . . zł. 39.134.775,49

która stanowi zaangażowanie kapitałów na kupno zboża, na pożyczki dla instytucyj państwowych, samorządowych i spółdzielni, na tworzenie rezerw zbożowych oraz kwoty przekazane Państwowym Zakładom Przemysłowo-Zbożowym na akcję zbożową.

*) Ponadto Skarb Państwa dopłacił jako bonifikatę oprocentowania pożyczek w 8% listach zastawnych do raty kwietniowej 1930 r. zł. 1.120.479,81, do raty październikowej 1930 r. zł. 166.570,82, czyli razem zł. 1.287.050,63. Pełny wymiar rat wynosił w roku 1930 zł. 9.879.132,52.

**) Ponadto Skarb Państwa dopłacił jako bonifikatę oprocentowania pożyczek w 7% listach zastawnych do raty kwietniowej 1930 roku zł. 870.404,91, do raty październikowej 1930 r. zł. 295.819,30, czyli razem zł. 1.166.224,21. Pełny wymiar rat wynosił w roku 1930 zł. 9.583.570,39.

***) Ponadto Skarb Państwa dopłacił jako bonifikatę oprocentowania pożyczek w 7% obligacjach meljoracyjnych do raty kwietniowej 1930 roku zł. 787.073,38 i do raty październikowej 1930 r. zł. 1.384.090,89, oraz na poczet rat przyszłych zł. 2.370,—, czyli razem zł. 2.173.534,27. Pełny wymiar rat wynosił w 1930 roku zł. 6.545.379,66.

Poz. 23. **Majątki własne w parcelacji**
 Pozostałość wynosiła w dniu 31.XII.1929 r. . . . . zł. 19.601.189,90
 a w dniu — 31.XII.1930 r. . . . . „ 25.719.004,99

Poz. 24. **Nieruchomości** własne Bank posiada:
 a) w Grudziądzu przy ul. Sienkiewicza 18,
 b) w Katowicach przy ul. Szkolnej 6,
 c) we Lwowie przy ul. Piłsudskiego 25,
 d) w Poznaniu przy ul. Kantaka 10,
 e) w Warszawie przy ul. Mazowieckiej 6,
 f) w Zakopanem.
 Wartość bilansowa tych nieruchomości w dniu 31.XII.1930 r. wynosiła . . . . . zł. 2.354.705,25
Nieruchomości w budowie.
 Ponadto, do czasu zamknięcia rachunków za budowę względnie do czasu jej ukończenia, na odrębnym podrachunku „Nieruchomości w budowie“ figurują budowy gmachów:
 Instytucji Centralnej w Warszawie,
 Oddziału w Łucku,
 Oddziału w Poznaniu,
 Agentury w Gdyni oraz
 budowa domu mieszkalnego w Warszawie, których ogólna wartość bilansowa w dniu 31.XII.1930 r. wynosiła . . . . . zł. 5.927.763,90

Poz. 25. **Ruchomości**
 Wartość ruchomości pg. bilansu za rok 1929 wynosiła . . . . . zł. 2.669.096,97
 W roku sprawozdawczym zakupiono za kwotę . . . . . „ 385.468,62
 . . . . . zł. 3.054.565,59
 Sprzedano i odpisano z tytułu zużycia . . . . . „ 57.066,03
 Pozostałość w dniu 31.XII.1930 r. . . . . zł. 2.997.499,56

274035

Zestawienie obrotów PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO w roku 1930.

Nr porz.	W Y S Z C Z E G Ó L N I E N I E	W I N I E N		M A	
		Zł.	% /o	Zł.	% /o
1	2	3		4	
1	Kasa i sumy do dyspozycji	1.511.205.492,80	16,8	1.511.659.754,50	16,8
2	Papiery wartościowe własne oraz funduszu rezerw. list. zast. i oblig. meljor.	192.705.209,58	2,2	160.660.683,28	1,8
3	Portfel wekslowy	546.814.016,77	6,1	505.622.595,26	5,6
4	Pożyczki krótkoterminowe	308.416.559,84	3,4	312.066.667,66	3,5
5	Pożyczki długoterminowe w listach zastawnych i obligacjach meljoracyjnych	66.613.298,—	0,7	4.841.392,—	0,1
6	Banki „Nostro“ krajowe i zagraniczne .	768.971.749,62	8,6	787.963.243,72	8,8
7	Majątki własne w parcelacji	29.749.093,81	0,3	22.545.237,44	0,3
8	Nieruchomości i ruchomości	3.371.739,02	0,0	200.055,01	0,0
9	Koszty administracyjne	30.036.768,12	0,3	30.111.361,57	0,3
10	Fundusze administrowane (strona czynna)	257.603.101,78	2,9	149.503.547,34	1,7
11	Kapitał zakładowy, fundusze rezerwowe i amortyzacyjne	1.085.480,33	0,0	12.084.758,45	0,1
12	Zobowiązania natychmiast płatne	361.284.277,80	4,0	359.817.624,18	4,0
13	Zobowiązania krótkoterminowe	86.632.137,84	1,0	132.353.642,52	1,5
14	Zobowiązania długoterminowe z emisji walorów	4.841.392,—	0,1	66.613.298,—	0,7
15	Redyskonto	99.022.378,97	1,1	138.242.677,71	1,5
16	Fundusze administrowane (strona bierna)	26.990.865,06	0,3	118.548.544,40	1,3
17	Procenty i prowizje	91.524.444,69	1,0	90.635.204,99	1,0
18	Rozrachunek z Rządem	70.481.251,32	0,8	74.619.004,77	0,8
19	Różni dłużnicy i wierzyciele	562.286.434,27	6,3	539.460.574,—	6,0
20	Rozrachunki Instytucji Centralnej i Oddziałów	1.737.727.763,16	19,3	1.745.998.700,71	19,4
21	Inne aktywa i pasywa	1.170.397.428,94	13,0	1.164.212.316,21	13,0
	Obroty bilansowe	7.927.760.883,72	88,2	7.927.760.883,72	88,2
1	Inkaso	38.325.524,81	0,4	38.325.524,81	0,4
2	Gwarancje	24.825.262,13	0,3	24.825.262,13	0,3
3	Depozyty	1.001.366.468,38	11,1	1.001.366.468,38	11,1
	Obroty pozabilansowe	1.064.517.255,32	11,8	1.064.517.255,32	11,8
	O g ó ł e m	8.992.278.139,04	100,0	8.992.278.139,04	100,0

ROZWÓJ WAŻNIEJSZYCH POZYCJI BILANSOWYCH PAŃSTWOWEGO BANKU ROLNEGO

W LATACH 1919 — 1930

Stan w dniu 31 grudnia	S T A N C Z Y N N Y					M A R K I					S T A N B I E R N Y					
	Kasa, waluty zagraniczne i sumy do dyspozycji	K r e d y t krótko-terminowy	Pożyczki i zaliczki z funduszy administracyjnych	Pożyczki długo-terminowe w listach zastawnych i obligacjach P. B. R.	Pozostałe aktywa	S U M A BILANSOWA	Kapitały własne	Lokaty i wkłady	Emisja listów zastawnych i obligacyj P. B. R.	Fundusze administrowane	Z y s k i	Pozostałe pasywa	L	O	T	E
1919 r.	5.348.237	—	—	—	1.720.413	7.068.650	6.000.000	534.991	—	—	—	533.659	—	—	—	—
1920 r.	23.693.356	—	7.000.000	—	6.761.856	37.455.212	16.500.000	—	20.000.000	—	—	955.212	—	—	—	—
1921 r.	238.690.231	—	3.191.587.395	—	554.301.214	3.974.573.840	16.500.000	—	3.340.545.604	—	—	606.807.892	10.725.344	—	—	—
1922 r.	863.869.109	3.464.090.153	6.105.957.795	—	4.138.297.001	14.572.214.058	211.582.650	126.856.888	7.020.467.286	—	—	7.023.216.429	190.090.805	—	—	—
1923 r.	35.341.793.358	170.673.376.745	148.758.178.029	—	183.928.253.774	538.701.601.906	2.895.637.342	92.470.878.485	155.768.818.377	—	—	200.330.839.131	87.325.428.571	—	—	—
1924 r.	3.010.263	10.391.771	6.424.864	—	7.253.674	27.080.572	5.126.583	8.934.759 ²⁾	13.871.022	—	—	670.404	477.804	—	—	—
1925 r.	2.431.193	28.548.496	29.942.429	107.850 ¹⁾	27.643.302	88.673.270	11.953.808	30.276.942 ³⁾	34.204.111	107.850 ¹⁾	—	11.153.874	976.685	—	—	—
1926 r.	7.539.091	52.554.952	53.425.133	7.838.231	36.217.597	157.575.004	15.031.507	33.984.109 ⁴⁾	61.732.949	7.838.231	—	35.614.079	3.374.129	—	—	—
1927 r.	14.048.355	129.917.310	93.846.233	41.436.434	145.690.312	424.938.644	79.141.233	97.653.939 ⁵⁾	120.568.701	41.436.434	—	77.502.732	8.635.555	—	—	—
1928 r.	11.560.626	190.613.125	172.708.410	154.615.360	209.024.603	738.522.124	140.198.486	99.989.718 ⁶⁾	201.089.687	154.615.360	—	130.452.420	12.176.453	—	—	—
1929 r.	8.527.954	244.798.007	264.280.103	260.678.298	341.560.712	1.119.845.074	148.456.886	118.157.680 ⁷⁾	301.884.294	260.678.298	—	276.387.798	14.280.118	—	—	—
1930 r.	8.073.692	282.204.891	363.845.017	322.450.204	451.812.622	1.428.386.426	159.029.883	155.734.055 ⁸⁾	393.441.973	322.450.204	—	387.656.469	10.073.842	—	—	—

1) Złote w złocie wg. parytetu z 1924 r.

2) W tem terminowe lokaty skarbowe

7.750.000 zł.

3)	"	"	"	"	"	25.370.300 "
4)	"	"	"	"	"	23.103.444 "
5)	"	"	"	"	"	63.554.947 "
6)	"	"	"	"	"	50.000.000 "
7)	"	"	"	"	"	50.000.000 "
8)	"	"	"	"	"	88.197.000 "